

Velja po pošti:

Za celo leto naprej . . K 26.—
za en mesec . . . . . 2·20
za Nemčijo celoletno . . . . . 29.—
za ostalo inozemstvo . . . . . 35.—

V Ljubljani na dom:
Za celo leto naprej . . K 24.—
za en mesec . . . . . 2·—
V opravi prejemna mesedina . . 1·70

Sobotna izdaja:
za celo let . . . . . 7·—
za Nemčijo celoletno . . . . . 9·—
za ostalo inozemstvo . . . . . 12·—

**Gospodarstvo je v Kopitarjevi ulici štev. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona štev. 74.**

SLOVENEC

Političen list za slovenski narod.

Upravnštvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 26.511, bosn.-herc. št. 7563. — Upravnškega telefona št. 188.

Današnja številka obsega 18 strani.

Slika kranjske dežele in našega naroda.

GOVOR DR. KREKA V PRORAČUNSKI DEBATI KRANJSKEGA DEŽELNEGA ZBORA DNE 2. OKTOBRA 1913.

(Po stenografskem zapisniku.)

Slabe avstrijske deželne finance.

Visoka zbornica! Oba računska zaključka, o katerih imam poročati, se končata z deficitom in sicer oba s precej velikim. O splošni razpravi o teh zaključkih se je v proračunskem odseku tudi povdarnjalo. O tej stvari, kako je to neugodno, sem že govoril. Bila je tudi priložnost, tukaj pojasniti, da je vkljub temu naša dežela glede na druge dežele precej na boljšem. Omenjam pa tukaj, da seveda iz tega ne sledi, da delajmo dolgove, ker jih druge dežele delajo, ampak samo to sledi, če druge dežele ne morejo izhajati brez dolgov, potem je razumljivo, da tudi mi ne moremo. V posameznih deželah imamo mi velike stroške za dolgove. Tako izdaja Nižjeavstrijska za leto 1912 za obresti in za amortizacijo dolgov 3 in pol milijona kron. Zgornja Avstrija en in pol milijona kron, Češka, ki je seveda veliko večja kot naša, 9.800.000 kron, Moravska 7.300.000 K, Galicija 3.900.000 K, Bukovina 1.700.000 K, ampak ti dolgori po teh deželah z letom 1913. se mnogo narastejo in pri teh deželah moram še to konštatirati, da z dokladami skoro ne morejo več višje, in so v tem oziru, kakor sem že zadnjič s številkami pojasnjeval, popolnoma zbarakadirani. Tudi na to sem že opozoril, ko se je reklo, da delamo z dolgov, oziroma sem si usodil odgovoriti, da je zanemarjena bila naša dežela in da je za njen napredok neobhodno potrebno biti nekoliko hitrejšega napredka. Ker smo prej predolgo časa zastajali, in za to, da v resnici naša dežela potrebuje in je vredna napredka, in da je bila dolej zanemarjena, to moram na kratko dokazati.

Velik napredok v izobrazbi našega ljudstva. Skrb za šolstvo.

Gospodje, najprej, kar se tiče izobrazbe! Izobrazba zadnjega leta v naši deželi napreduje, in sicer tako, da po statističnih podatkih iz leta 1912. prihaja na eno samo osebo po pošti dostavljenih 9 časopisov. V Zgornji Avstriji jih dohaja po pošti dostavljenih

na eno osebo 8, v Bukovini 6, v Galiciji 4, v Dalmaciji 5, v visoko razvitih sudskeh krajih 11, na Primorskem 11, potem na Štajerskem 12 in na Solnograškem 11. To pribijem — in sicer se je ta napredek pokazal šele zadnja leta — naši ljudje so se tako izobrazili, da 9 časopisov po pošti prihaja na eno osebo, medtem ko imamo jako veliko bralcev časopisov, ki jih ne dobivajo po pošti (Poslanec dr. Lampe: »Ali pa tudi v zavojih po več skupaj!«), ampak, ki se jim na dom prinašajo ali ki jih v trafičkah itd. kupujejo.

Če to dejstvo upoštevamo, bomo tudi razumeli, da smo mi od leta 1904. sem skoraj za 100% napredovali pri stroških za šolstvo (Poslanec Jaklič: »Čujte!«). V devetih letih torej smo pri stroških za šolstvo napredovali za skoraj 60%. Ne trdim s tem, da so tudi učiteljske plače v tem razmerju napredovali, ampak šol je več in za izobrazbo se več stori. Naša dežela daje za šolstvo sploh toliko, da pridejo 4 in pol krone od naše dežele na prebivalca, ker mi izdajemo okrog 2 milijona 250 tisoč kron za šolstvo in poduk. Tukaj pa štejem zraven tudi obrtno in trgovska šolstvo, sploh vse izdatke za šolstvo. Za ljudsko šolstvo se izdaja na leto nad 2 milijona kron. Torej 4 in pol krone pride pri nas na osebo za šolstvo.

V drugih deželah imamo na pr. v Nižji Avstriji, odštevši Dunaj, 3 K 77 vin. Pripominjam še glede na prej omenjene naše številke, da se bo še izdatno povzdignila, in torej je očitek mračnjašča precej deplaciran proti nam. V Galiciji pride stroškov za šolstvo na osebo 3 K 28 vin.; to je razloček in zaraditega je n. pr. splošna kultura, gospodarstvo, veliko drugačno tam, kakor pri nas, zato ni napredka tam. Na Šleskem pride na osebo 7 K 64 vin., na Moravskem 7 K 7 vin., to so pa dežele, ki stoje na najvišji stopnji.

Skrb za zdravje.

Druge velikanske stroške nosi naša dežela kar se tiče zdravja. Dokazano je po zadnjih statističnih podatkih, da je v našem ljudstvu velika fizična moč, ki se kaže ravno v tem, da naše ljudstvo narašča. Umrljivost je pač večja, kakor je prav; vzrok je velika umrljivost dojenčkov in otrok v prvih letih starosti. Tudi nas čaka še važna naloga v higijenskem oziru. Skrb za otroka bo morala še dolgo intenzivnejša biti v krogih dežele in občinskih zborov. Po statističnih podatkih zadnjih let pa konštatiram sledeče: Najžilavejši narod so Jugoslovani: Srbi, Bulgari,

pa tudi mi. Fizična moč našega ljudstva v tem oziru je največja; vzlic razmeram velike umrljivosti je prebiteit prebivalstva vsled rojstev ravno pri teh narodih največji. V tem imamo svojo moč in v tem oziru nas nobeden premagati ne more, pač pa so premagani tisti narodi, ki so v tem oziru zašli na napačna pota. Za javno zdravje in za to, kar je v zvezi z zdravjem, pa žrtvuje naša dežela okrog 1.300.000 K. To znese nekako nekoliko manj nego 3 K na eno osebo. Nižja Avstrija izdaja za zdravstvo na osebo 3 K 70 vin., Moravska 3 K 44 vin., Šleska 1 K 90 vin. Toj izdaja revna Kranjska dežela več nego Šlezija.

To sta dva izdatka, ki največ pomenu in največjo ulogo igrata, ker mi v teh izdatkih izvršujemo svoje dolžnosti nasproti narodu.

Naši izseljenci.

Sedaj pridem do drugega vprašanja. Deficit v proračunu ni hud, ampak hujši deficit je v ljudstvu, v izseljevanju. Skrb za šolstvo, za izobrazbo je danes živa in ravnotak sem že konštatiral tudi, da je smisel in veselje za šolstvo v ljudstvu tako, da me to s stališča deželnih finančnih skrb. Za zdravje tudi več izdajamo kakor razmeroma mnogo bogatejše dežele, ampak vkljub temu narašča izseljevanje. Statistični podatki splošno za Avstrijo nam pravijo, da se je leta 1906. izselilo 134.000 oseb; leta 1908. 56.000; leta 1909. 131.000, leta 1910. 138.000, leta 1911. 190.000 in leta 1912. 128.000 oseb. V teh številkah je izražena beda slovenskega ljudstva v Avstriji, Rusinov, Poljakov, Hrvatov in nas. Prav visoko je število izseljevanj pri nas in tu nam uradni podatki, ki pa niso prav zanesljivi, ker kdor ne dobi potnega lista, se ne more statistično zgrabiti, dokazujejo, da se je v letih od 1896. do 1911. izselilo 62.241 oseb. To so pa samo izseljenci s potniimi listi, čisto gotovo jih je pa 15 do 20 tisoč več, kajti 25 do 30% se mora računati, da jih gre brez takih pravic, kakor jih zahteva zakon.

Zastavo nosi Kočevje, in sicer slovenski del in nemški del. Kočevje je tukaj zelo na slabem. O tej stvari je profesor Obergöll v listu »Charitas« objavil kako interesanten članek, v katerem poroča, da je iz Kočevja v Ameriki okrog 6000 ljudi. Ena tretjina Kočevarov je torej v Ameriki. Samo deklet, ki iščejo službo v Newyorku, Brooklynu, San Franciscu itd. je okoli tisoča. Potem za Kočevjem pride Novo mesto, ki figurira v izkazu z 9755 osebami. Gospodje, vinski kraji, slabe le-

tine, na druge kulture ljudje še niso vajeni, živine nimajo, nimajo lesa, se selijo. Ljubljanska okolica 6830 in potem pride na vrsto Logatec s 6361 osebami. Potem Črnomelj s 5974, toda iz Črnomelja jih je zato tako malo (Poslanec Matjašič: »Ker jih ni več, da bi se izselili!«), ker jih je že od prej tam veliko, in drugič pa, kakor sem že omenil, ker jih gre veliko tudi brez potnih listov. Krško jih ima nekoliko manj, samo 3304, potem pa, gospodje, je žalostno, da tu nahajamo tudi Kranj, sedež naših krepkih kmetov, s številko 2687 in žalibog tudi Kamniški okraj z 2354 osebami. To izseljevanje je žalostno in zaraditega imamo potem mi to žalostno dejstvo, da smo v kranjski deželi v zadnjih desetih letih samo za 3·3% narastli in to je deficit, ki je hujši in ga je težje pokriti, kakor pa računski deficit, o katerem bi s političnega ali strankarskega stališča rekel, da se žalibog veliko več o njem govoriti, kakor o deficitu vsled izseljevanja.

Zakaj se naši ljudje selijo.

Ta deficit nas mora boleti in sedaj bi jaz sledče konstatirati: Ako gre lačen Rusin ali Hrvat dol in Dalmacije, reyež, ki ne zna ne brati ne pisati, in meri korake po tem, kako mu pipa gor (Veselost), ako gre ta v Ameriko, gares žene lakota. Ako pa gre naš človek, moram reči, da ga zavest nesorazmerja med izobraženostjo in samozavestjo, ki jo ima, in med tem, kar sam o sebi misli in kar misli, da more doseči, to ga žene ven. Ni v prvi vrsti revščina kriva, to ni res, ampak to, da on svojih sil, svojih mladih krepkih sil, o katerih misli, da mu bodo omogočile napredovanje, ne more doma vporabiti, in da svoje inteligence v naših razmerah ne more uspešno naložiti, to mu rani dušo in ga ne pusti na miru, dokler ne izvrta tistih 200 ali 300 kron, da gre v Ameriko. (Pritrjevanje.)

Gospodje, ta deficit pomenja, da naša revna Kranjska dežela z milijoni podpira v poolu združeni kapital nemških parobrodnih družb.

Pomanjkanje industrije in železnic.

Razvoj naše veleobrte je majhen. Tovarni imamo 145. Bukovina jih ima 110, Dalmacija 79. Češka je imela leta 1901. 6203 tovarni, Dolenja Avstrija 3327, Sudetske dežele sploh 8490 in te so manj nego 20krat večje kakor mi. Po našem razmerju bi imele le nekaj nad 2800 tovarniških podjetij; torej mi smo na trikrat manjši stopnji kakor Čehi. Iz tega sledi: Pri nas ni zaslužka. Bom potem tudi svoj rezultat in političen rezultat povedal. Pri žele-

LISTEK.

Pismo iz Odese.

30. sept. 1913.

Odesa si je po zaključku balkanske vojne oddahnila in vzbudilo se je v njej novo življenje. Vendar pa si bole počasi opomogla vsled velike škode, ki so ji jo prizadeli bojeviti dogodki leta 1912/1913. Trgovska bilanca ruskega juga je v tem času za več kot 250 milijonov rubljev neugodnejša v primeri z letom 1911. Toda Odesa, v kateri so se stekale vsakovrstne tuje narodnosti, v kateri se je vsako leto mudilo več kot 40 odstotkov Nerusov, je postala popolnoma ruska. Kajti namesto 50 tisoč delavcev iz Bulgarije, Turške, Rumunije itd., ki so letos izostali, je prišlo mnogo tisočev Rusov iz notranjih gubernij. Pomorska trgovina sicer še vedno trpi zaradi posledic balkanske vojne, ker je prevoz skozi Darbane še vedno riskanten. Bati se je namreč še vedno kakih pozabljenih podmorskih min, poleg tega pa je treba še vedno prenašati škodne turške upravnih organov. Iz Avstroogrskih je

priplulo prej skoro vsak dan v odeško luko več parnikov, sedaj pa pride v celem tednu komaj eden. Italijani so najmarljivejši izmed vseh in ni izključeno, da bodo večji del tukajšnjega ladijskega prometa pridobili zase. Ti ljudje znajo izkoristiti vsako priliko za delo in zaslužek. Ako je v pomorski trgovini malo opravka, se vsilijo v obširno stavbno gibanje ob obali Črnega morja, na kateri mrgoli danes vse polno italijanskih stavbnih delavcev, tehnikov in podjetnikov. Toda ruske oblasti jih ne vidijo rade ter jih prisilejo k politično nezanesljivim elementom, ki se jih skušajo znebiti, kolikor je v njihovih močeh.

Letošnja letina je dobra ter upajajo tukaj, da bodo po morju eksportirali 450 do 500 milijonov pudov (po 16 kg), toda dovozi so se šele pričeli. Kvalitativno in kvantitativno še bolje kot žito je upela letos sladkorna pesa. Ker so južnoruske gubernije prodale vojskojočim balkanskim državam mnogo konj in klavne živine za primerno dobre cene, obeta letos 1913/1914 biti eno izmed boljših. Vse balkanske države in celo Italija dobiva konje od tu, ker je Ogrska, kot znanu prepovedala izvoz koni. Tu nakupujejo celo mnogi

nemški konjski kupci, nasprotno pa so izostali skoro popolnoma bulgarski kupci.

Industrija se v teh razmerah začenja svobodnejše gibati in podjetnost rapidno narašča. Mnogo je k temu pri pomoglo neprestano oborjevanje Rusije. Gradi se celo vrsta novih železnic, ogromni prekop med Dnjeprom in Vislo, nove tovarne orožja, nešteto novih ubikacij za nove formacie vojaških čet, tovarne avtomobilov itd. Napram temu popolnoma izginja v ozadju pojav, da je mnogo zaostala kavkaška naftna industrija. Zelo oživljajoče je vplivalo tudi letošnje daljše bivanje carske družine na Krimu. Ministarski predsednik Kokovcev je hotel pokazati svojemu carju, da niso njegova dela nobene Potemkinove vasi. Tu se govoriti, da je pustil Kokovcev z ozirom na mnogo obetajočo letino predelati ves proračun za leto 1914, ker ne bo država uprava izkazala samo 500 milijonov prebitka, temveč 1000 milijonov rubljev (2500 milijonov kron), bržkone pa celo več. Republikanska severoameriška unija bo dobila torej na ta način konkrenta, kar se tiče državnih prihrankov.

Toda napredovanje blagostanja

južne Rusije ima tudi neprijetne strani za vlado. Od leta 1907 so iz južnoruskih pokrajin poslali stotisoč v svrbo kolonizacije v Sibirijo. Ti domači izseljenci so čuli o naraščajočem bogastvu prejšnje domovine in takoj so se vrnili tisoči, da bi hitrejše in lažje obogateli. In tako so ostala sedaj v Sibiriji številna posestva brez gospodarjev. Naseljevanje te ogromne dežele zasta ja, vlada pa se ne more odločiti, da bi pustila naseljevati inozemce.

Cuje se, da se peča ruska vlada z načrtom, poklicati v razne pokrajine južne Rusije številne sposobne vino gradnike. Razna južnorusska vina so izborne kakovosti, toda predraga so. Sedaj se pečajo s tem, da skušajo vse za vinogradništvo sposobne kraje izslediti. Z vinom, v severnih krajih s pivom, hočejo omejiti kugo žganjevitja. Kajti ta je v južni Rusiji skoraj v isti meri razširjena kot na severu. Seveda skrbe pri tem, da se najboljši vir državnih dohodkov (monopol žganja) na domesti, toda pri tem se vendar ne more reči, da hoče ruska vlada izgnati vraga z Belcebubom.

nica je vkljub temu, da je na jugu naša dežela tako potisnjena proti morju — in k temu moraš, ako hočeš po svetu —, je naša dežela ena najslabših.

Mi imamo na 1 km² 19.61 km železnice, pri drugih deželah pa imate sledče številke: Nižja Avstrija ima na 1 km² 8.07 km železnice, ki jih cela država vzdržuje in jim pomaga. Zgornja Avstrija ima 11.67 km železnice na kvadratni kilometr tal. v Solnogradu pride na 1 km² 17.11 km železnice; na Štajerskem, ki se vendar da primerjati Kranjski po svoji strukturi, na 1 km² 15.43 km železnice, na Primorskem 13.59 km, v Sudetih 8.33 km, tako da imamo na slabšem samo Dalmacijo, kjer pride na 54.41 km² 1 km železnice, potem Predarska in Tirolska, kjer pa je za ceste silno dobro preskrbljeno. Celo Galicija ima 19.07 km na 1 km². Torej tudi Galicija je glede železnice na boljšem, kakor mi. (Poslanec dr. Triller: »Ima strategične železnic!«) Ja, prosim, pa vendar vozijo tudi ljudi in blago. Torej tukaj se nam kaže, da je naša dežela zanemarjena. Skrb za železniške zveze je absolutno potrebna in moralna bomo na vsak način v tem oziru nadaljevati akcijo, ki smo jo že započeli.

Naša trgovska bilanca.

Naša dežela je pa kljub temu aktivna glede svoje trgovske bilance. Leta 1911. je znašal uvoz 141.600.000 K, izvoz pa 222.100.000 K. Izvažalo namreč les, toda les izvažamo, ne da bi ga doma obdelavamo. Lesna industrija, ki bi moralna pri nas biti na vrhuncu, ta industrija je v povojih. Tukaj moramo zastaviti vse sile, da damo našemu ljudstvu dela in zasluga. Potem izvažamo nekaj piva, ampak tega je malo, kakor je sploh stvari, ki spadajo v veleindustrijo, silno malo. Več pa pride od poljedelstva. Veliko se namreč izvaža živine, zlasti prašičev, in posebno fižola in krompirja. (Poslanec Ribnikar: »Gobe!«) Imate prav, tudi gob, — poznam to reč.

Pojedelstvo.

In sedaj še par podatkov, da sliko popolnim. Naša dežela je tudi v kmetijskem oziru zaostala. Pri nas pridelujemo štiri vrste žita, pšenico, rž, ječmen in oves. Povprečno (leta 1900 — 1910) na 1 ha 8.8 meterskih centov, medtem ko je v Avstriji srednja mera 13 meterskih centov. V tem oziru, gospodje, je treba intenzivne kulture, da bodo kmetije izrabili vsa moderna načela, umetna sredstva in gnojila. To je nekaj, k čemur nas silijo številke. Kar se tiče zemlje in podnebja v naši deželi, smo mi v mnogem oziru na boljšem, kakor druge dežele, in to glede na vso kulturno. Imamo visoke planine, kjer se pase živila 2000—2400 m nad morjem, imamo južno italijansko podnebje, n. pr. v Vipavi ali v Beli krajini. Torej v pojedelstvu se vidi zanemarjenost in prav nič drugega. Samo pri krompirju je pri nas naša produkcija res, ne rečen na vrhuncu, ampak taka, da se lahko meri z drugimi deželami in da se pridela pri nas na 1 ha več krompirja, nego v drugih deželah. Tukaj je ljudstvo napredovalo, to pa je storilo zato, ker ga uči stara skušnja in ker se ravno krompirja največ pojé. Užitnina se manjša, meso se malo, malo uživa. Res, vinarstvo nam tudi malo nese. Leta 1911. smo imeli srednjo letino. Na

10.196 ha smo pridelali 225.991 hl vina. Tukaj je nemogoče, da bi dežela napredovala glede vinstva tako, da bi se od hektarja dobilo toliko, kakor na Nižjem Avstrijskem.

Ostane torej živinoreja, t. j. piece de resistance. Stvar z lesom moramo pametno urediti in živinoreja, to je tudi nekaj, kar moramo gojiti, in za živinorejo trošiti zato, da se povzdigne, je absolutno potrebno. Tukaj imamo moč, veliko moč. Po balkanski vojski se bo videlo, da bodo vse države dolgi rabil plemensko živino. Torej mi moramo skrbeti, da se bo živinoreja povzdignila in redila čista plemenska živina, ker potem bomo za eksport sposobni. S pitanjem živine pri nas ni nič, ker nima sladkornih tovarn.. Razun špiritove tovarne v Novem mestu nimamo druga, nego 11.943 kmečkih žganjaren, ki skuhajo zlasti iz sadja malo nad 2500 hl žganja. Predvsem mora biti skrb naša za plemensko živino, in v tem oziru je neobhodno potrebna skrb za enotne pasme, ker sicer ne more živino nikamor ven.

Skrumni ali veliki ljudje.

Prebivalci kranjske dežele imajo tem izdatkom primerne tudi dohodke, in ti dohodki se nam kažejo v dohodninskem davku. Za dohodninski davek imamo 13.207 oseb obvezanih in največja sedanja številka 8319 se giblje med dohodki 1200 do 2400 K. To so torej ljudje, ki večinoma komaj žive. Tukaj se vidi, da smo mi na tesnem stališču. Naj kdo reče kar hoče, med ljudstvom vre, ugodno vre, duh napredka veje, želja, da bi si pomagal kvišku, živi pri delavcu, kmetu, obrtniku in trgovcu. Domača zemlja mu tege dati ne more. Tega zdravega, čvrstega našega ljudstva, tega dobrega, poslene, za izobrazbo sposobnega ljudstva ne smemo pustiti, da izhira v takoj majhnih deželi.

Ce se bomo zvezzali Slovenci in Hrvati skupaj, potem pa čez 50 let ne bomo več tožili o deficitu in ne imeli več takih računskih zaključkov, kakor sta sedaj pred nami — želim tudi Ljubljani, da bi bila tudi takrat naše središče — ampak tisti, ki bo na tem mestu poročal, bo konštatiral: Ena najbogatejših in kulturno najvišje stojtečih dežel v Evropi je naša jugoslovanska domovina! (Živahno odobravanje in pliskanje na levi.)

Jeseniske novice.

j Skupina Jugoslovanske Strokovne Zveze na Savi priredi shod, ki se vrši jutri, 5. t. m., v Delavskem domu na Savi ob pol 4. uri popoldne. Poroča drž. poslanec g. Gostinčar. Pričakujemo, da se delavstvo, ki je tako potrebno tesnejše organizacije, tega zanimivega shoda udeleži v kar najbolj neštem številu. Tudi delavke naj se začno pozornejše zanimati za organizacijo, zato jih vabimo na shod. Po shodu se vrši vpisovanje v omenjeno skupino.

j Prihodnjo nedeljo, dne 12. t. m., pa bo ob 3. uri popoldne v Delavskem domu na Savi občni zbor »Slovenske Straže«. Zvečer ob pol 8. uri pa bo koncert na čast tujim udeležencem. Naj pokažejo naši somišljeniki kar največje zanimanje za lepo narodnoobrambno delo!

Zadnč, tu je blu un tork, ke se je začeu deželn zbor, sa m pa pršli spet tist Švabi na misu, ke sm sreču gespuda Ribnikarja, ke je letu iz enmo cekarjam u rok ke preke Štelnarjem:

»Kam pa gespud dohtar?« sm ga naguvuru. de b se mu mal pršmajhlou. »Kam pa tku hitr. A greja na plac čebula kepvat, ke maja cekar iz saba? U Preunkulah b ja dubl cnej pred flekjajnarjem! Zdej je u cen precej vesok puskuciila.«

»Nej skače; jest se za čebula nč na brigam. Zdela morm jt hitr u deželn zbor. Dons mama ta prva seja. Prmejš, dons jh uma navil, de jm uja kusti pokale; tku jh uma navil.«

»Kerga pa uja navil?«

»Klerekalce! Za božja vola, a s gluh in slep, da prou nč na videš in na veš! Sej vnder že več ket pu leta pu ush našeh listeh trobma, kuku jh uma šraufal, kedr pridema u deželnem zboru skp. Cujne morja letet pu luft, tku jh uma strgal.« In gespud Ribnikar je stisnu cekar pud pajzda in s začeu rukave vihat in kazat, kuku u trgu klerekalce.

»Gespud dohtar, al iz cekarjam uja slab upraul! Kua pa čja iz cekarjam nardet. Sej je biu Ribnčan bl pametn, de je uzeu žakl iz saba u pretep: uni

10.196 ha smo pridelali 225.991 hl vina. Tukaj je nemogoče, da bi dežela napredovala glede vinstva tako, da bi se od hektarja dobilo toliko, kakor na Nižjem Avstrijskem.

Ostane torej živinoreja, t. j. piece de resistance. Stvar z lesom moramo pametno urediti in živinoreja, to je tudi nekaj, kar moramo gojiti, in za živinorejo trošiti zato, da se povzdigne, je absolutno potrebno. Tukaj imamo moč, veliko moč. Po balkanski vojski se bo videlo, da bodo vse države dolgi rabil plemensko živino. Torej mi moramo skrbeti, da se bo živinoreja povzdignila in redila čista plemenska živina, ker potem bomo za eksport sposobni. S pitanjem živine pri nas ni nič, ker nima sladkornih tovarn.. Razun špiritove tovarne v Novem mestu nimamo druga, nego 11.943 kmečkih žganjaren, ki skuhajo zlasti iz sadja malo nad 2500 hl žganja. Predvsem mora biti skrb naša za plemensko živino, in v tem oziru je neobhodno potrebna skrb za enotne pasme, ker sicer ne more živino nikamor ven.

Skrumni ali veliki ljudje.

Prebivalci kranjske dežele imajo tem izdatkom primerne tudi dohodke, in ti dohodki se nam kažejo v dohodninskem davku. Za dohodninski davek imamo 13.207 oseb obvezanih in največja sedanja številka 8319 se giblje med dohodki 1200 do 2400 K. To so torej ljudje, ki večinoma komaj žive. Tukaj se vidi, da smo mi na tesnem stališču. Naj kdo reče kar hoče, med ljudstvom vre, ugodno vre, duh napredka veje, želja, da bi si pomagal kvišku, živi pri delavcu, kmetu, obrtniku in trgovcu. Domača zemlja mu tege dati ne more. Tega zdravega, čvrstega našega ljudstva, tega dobrega, poslene, za izobrazbo sposobnega ljudstva ne smemo pustiti, da izhira v takoj majhnih deželi.

Ce se bomo zvezzali Slovenci in Hrvati skupaj, potem pa čez 50 let ne bomo več tožili o deficitu in ne imeli več takih računskih zaključkov, kakor sta sedaj pred nami — želim tudi Ljubljani, da bi bila tudi takrat naše središče — ampak tisti, ki bo na tem mestu poročal, bo konštatiral: Ena najbogatejših in kulturno najvišje stojtečih dežel v Evropi je naša jugoslovanska domovina! (Živahno odobravanje in pliskanje na levi.)

Jeseniske novice.

j Skupina Jugoslovanske Strokovne Zveze na Savi priredi shod, ki se vrši jutri, 5. t. m., v Delavskem domu na Savi ob pol 4. uri popoldne. Poroča drž. poslanec g. Gostinčar. Pričakujemo, da se delavstvo, ki je tako potrebno tesnejše organizacije, tega zanimivega shoda udeleži v kar najbolj neštem številu. Tudi delavke naj se začno pozornejše zanimati za organizacijo, zato jih vabimo na shod. Po shodu se vrši vpisovanje v omenjeno skupino.

j Prihodnjo nedeljo, dne 12. t. m., pa bo ob 3. uri popoldne v Delavskem domu na Savi občni zbor »Slovenske Straže«. Zvečer ob pol 8. uri pa bo koncert na čest tujim udeležencem. Naj pokažejo naši somišljeniki kar največje zanimanje za lepo narodnoobrambno delo!

Zadnč, tu je blu un tork, ke se je začeu deželn zbor, sa m pa pršli spet tist Švabi na misu, ke sm sreču gespuda Ribnikarja, ke je letu iz enmo cekarjam u rok ke preke Štelnarjem:

»Kam pa gespud dohtar?« sm ga naguvuru. de b se mu mal pršmajhlou. »Kam pa tku hitr. A greja na plac čebula kepvat, ke maja cekar iz saba? U Preunkulah b ja dubl cnej pred flekjajnarjem! Zdej je u cen precej vesok puskuciila.«

»Nej skače; jest se za čebula nč na brigam. Zdela morm jt hitr u deželn zbor. Dons mama ta prva seja. Prmejš, dons jh uma navil, de jm uja kusti pokale; tku jh uma navil.«

»Kerga pa uja navil?«

»Klerekalce! Za božja vola, a s gluh in slep, da prou nč na videš in na veš! Sej vnder že več ket pu leta pu ush našeh listeh trobma, kuku jh uma šraufal, kedr pridema u deželnem zboru skp. Cujne morja letet pu luft, tku jh uma strgal.« In gespud Ribnikar je stisnu cekar pud pajzda in s začeu rukave vihat in kazat, kuku u trgu klerekalce.

»Gespud dohtar, al iz cekarjam uja slab upraul! Kua pa čja iz cekarjam nardet. Sej je biu Ribnčan bl pametn, de je uzeu žakl iz saba u pretep: uni

Tretji sodni dan.

Dr. Tavčar ušel iz zbornice!

Dr. Tavčar ušel iz deželne zbornice.

Strašna sodba, ki je prišla nad liberalce po njihovi lastni krividi, se je v včerajšnji seji deželnega zborna nadaljevala. Prvi dan Pavšlar, drugi dan Kamič, tretji dan — dr. Tavčar. Šlo je udarec za udarcem, in vedno so bili liberalci tisti, ki so sprožili debato, pod katere težo so zlomljeni podlegli. Dr. Tavčar je dopoldne očital v proračunski debati S. L. S. verolomstvo, češ, da se ni držala baje sklenjenega kompromisa glede mestne volivne skupine. To je dr. Tavčar izrekel s tako silo, kakor bi sam to verjel. Tako dopoldne. Dr. Tavčar je moral slutiti, da odgovor na to ne izostane. Tako pričetkom seje popoldne je deželni glavar prečital uradni zapisnik, ki dokazuje, da je Tavčarjeva trditev neresnična. Prečital je izjavo, na kateri sta podpisana dr. Tavčar in dr. Triller, ki izpričuje, da je ta očitek neosnovan, ker se ni sklenil noben tak kompromis. Se hujje pa je prišlo, ko je dr. Lampe v debati razložil, zakaj ni prišlo do kompromisa. Dr. Šusteršič je bil osebno s tedanjim načelnikom narodnonapredne stranke Hribarjem dogovoril predlog za kompromis, ki naj bi se

obema kluboma predložil. Dr. Šusteršič je lojalno svojo besedo držal, Hribar pa je zamolčal svojemu klubu kompromisni predlog in je v konferenci pri deželnem predsedniku prečital z neke pole, da je njegov klub kompromis odklonil. To je bila »lojalnost« Hribarjeva, vsled katere je bil takrat deželni zbor kranjski razbit! Dr. Tavčarju je bilo vse to znano, ker je dal deželni glavar takoj, ko so liberalci prišli z bajko o sklenjenem kompromisu, to ugotoviti po pričah in je moral dr. Tavčar sam podpisati dotično izjavo, ki je bila objavljena po listih. In vendar je dr. Tavčar v deželnem zboru zopet ponovil lažnivo obdolžitev. Pa je imel tako slabo vest, da se ni upal več nastopiti v zbornici. Ko je deželni glavar prečital uradni zapisnik, dr. Tavčarja ni bilo v zbornici. Prišel je za trenutek v zbornico, ko je pa videl, da je razkrinkan, je odšel in ni ga bilo več nazaj. Dr. Triller je ostal sam, a njegovo rjojenje, s katerim je spremljal senčno odkritje, je le pričalo, kako so v živo zadele besede, s katerimi sta deželni glavar in dr. Lampe razkrinkala liberalno verljomstvo.

ki je nasproti nekemu tujcu Ljubljano slikal kot tujcem sovražno mesto.

D ež. predsednik zavraje trditve, da je c. kr. policija germanizacijski zavod s tem, da so vsi uslužbeni Slovenci. Glede protokolov odločno izjavlja, da se principiell sestavljajo v materinskom jeziku stranke. Slučaj omenjenega stražnika, če je res, je osamljen. Glede imenovanj si deželna vlada varuje potreben vpliv.

Ribnikar navaja konkretno slučaje nemške sestave protokolov s slovenskimi strankami.

Dr. Pegana navaja, da so stranke pri sodišču že parkrat izjavile, da niso nikdar tega izpovedale, kar protokol, sestavljen pri c. kr. policijski direkciji, pravi. V tem oziru se res greši. Kar se tiče statusa, naj ostane, če treba konkretni status sedanji, deželna vlada pa imej tak vpliv, da se proti njej sploh nobeden imenovati ne bo smel. Glavna napaka pa je, da so bili naši domači fantje od službe pri policiji zavrnjeni z ozirom na neko določbo tržaškega statusa, da mora posilec znati tudi laško. Tega ne moremo trpeti. Končno pa tudi trpi služba, če se stražnike sili, nemške rapporte delati.

Pri glasovanju se predlog odsekha z glasovi S. L. S. in narodno-napredne stranke sprejme in predlog Galleta odklopi.

DELAVSKA ZAROVALNICA.

Dr. Novak utemeljuje svoj nujni predlog, da se ustanovi na Kranjskem lastna Delavska zarovalnica za nezgode. Zarovalnica v Trstu tudi po 8 mesecev ne rešuje slučajev in ostane tako delavci po krivici tako dolgo brez vsakega prispevka. To se da dokumentarično na kompetentnih mestih dokazati. Drugo je, da iz te zaroval-

nice, v katero se stekajo stotisočaki iz Kranjske, ne pride niti vinar v našo deželo. Tržaškemu magistratu posoja Zavarovalnica po 5 in 4%, slično drugim laškim zavodom, ko se je pa občina Tržič obrnila nanjo za 200.000 K posojila, je odgovorila, da je treba za to to garancije cele kranjske dežele. Dobila je na to primeren odgovor od deželnega odbora kranjskega. Za delavske hiše v Litiji ni hotela ničesar dovoliti, krvavo zasluženi groši kranjskega delavstva so ji pa dobri. Pozivlja, da se nujnost njegovega predloga sprejme.

Pri glasovanju se nujnost soglasno sprejme in predlog izroči upravne odseku.

× × ×

Seja dne 3. oktobra 1913
dopoldne.

NADALJEVANJE PRORAČUNSKE DEBATE.

Poročevalec dr. Krek odgovarja na očitek Trillerjeve. Številke je poročevalec navajal. Potrebuščina je toliko, pokritje toliko, deficit tolik. Ni se pa niti en dokaz doprinesel, da bi se slabo gospodarilo. Če dobi dežela državni preokaz 1,200.000 K, in to je gotovo, to pomeni, da je s tem trenotkom vse pokrito. Stavek, iztrgan iz govora na nekem shodu, ni noben dokaz za strankarsko postopanje deželnega odbora v gospodarskem oziru. Vodovodi, ceste, mostovi, vse investicije v meliorične namene, za pospeševanje kmetijstva so v prid splošnosti brez izjeme. Predlaga, naj se računska zaključka za 1911 in 1912 odobrila.

Pri glasovanju se računska zaključka za 1911 in 1912 odobrila.

Dr. Krek uvede nato generalno debato o deželnem proračunu za 1913. Besedo dobi

DR. TAVČAR.

Govornik poudarja, da odkar živi v tej zbornici — tega je že šestindvajset let — takega zasedanja še ni doživel. Jaz sem imel občutek, da so vsi ti napadi leteli na mojo glavo. (Klici: Zalibog!) Govornik naglaša, da on ni lastnik »Slovenskega Naroda« in da je že pred leti, naveličan vednih osebnih napadov nanj radi pisave lista, vsako odgovornost za pisavo »Slovenskega Naroda« odložil. Imam 70 delnic »Narodne tiskarne«, vpliva na list pa nimam. Osebno stojim odločno na stanju, naj listi opuščajo vsakršen napad na katerikoli denarni zavod. V seji »Upravnega odbora« sem pa s tozadevnim predlogom propadel in večina je sklenila, da se ti napadi le pogojno opuste. Kar se tiče kampanje zoper osebe, pravi govornik, da je že pred leti delal za pakt, naj se iz slovenskega časopisa napadi na osebno življeno iz političnega boja izločijo, ko sem pa hotel podpisa od strani voditeljev S. L. S., se mi je reklo, da nimajo vpliva na list. Pri nas se vodi boj na nož, nobena stranka ne daje pardona in pardona tudi ne zahteva. Navaja slučaj Hribarja, ki da ga je glasilo krš. soc. delavstvo do nagega sleklo, in slučaj, ko se je napadala njegova žena. Se obrača proti očitku, da se o liberalcih pavšalno trdi, da so nečistniki in navaja, kar se mu je poročalo o neki tozadevni trditvi na nekem shodu na

maširaja u raj und glid liberaln pušlanci in usak je mou neki pud sukna skritga, sam gespud Ribnkar se ni nčener in je kar u rok prnesu soj cekar.

»Zdela u šlu pa los!« sm s reku sam pr seb in stegnu glava čez galerija, de b bulš vidu ta mesarsk klajne. No, pa je blu use skp ena figa. Ke sa krajsk liberaln Svabi zagledal u dvuran zajca — čm reč gespuda dohtar Zajca — pa sa kar retereral in se stisnel med klupi, de jh ni blu neker nč videt. Gespud dohtar Lampe je pa ustou in jm začeu tam levite brat, de sa bli usi rdeč, ket kuhan raki ud same sramote. Ke je gespud dohtar Lampe jejnu, sa scer začel naš Svabi neki tult in se repenč, al nazadne sa pa le sprevidi, de je še ta nar bulš, če sa lepu tih in moučaja, in stisnel sa glave skp in sklenil, de gespuda Ribnkarja lohka dam pošleja, ke koker use kaže, na u treba dons nubenmu rane ubvezat in iz žaubam mazat, ta drugu uja pa že lohka tud sami brez gespuda Ribnkarja upraul. No, in gespud Ribnkar je pupoku soj cekar in je šou. Mene pa tud naprej ni pusebn intresiral, zatu sm tud jest steku hitr dol pu štengah za gespudam Ribnkarjam in sm ga šou dam spremi, de ga ni blu strah, ke je blu že čez deveta ura zvečer. Kua sma se use pu pot pumenila, u pa murde prhodnč povedu

Boltatu Pepe iz Kudeluga.

Sveti Gori. (Klici: Vi ste za razporoko. — Dr. Ravnihar je na Dunaju zanjo glasoval.) Zavrača očitek, da je liberalna stranka brezverska. (Živahnii ugovori. — Dr. Lampe: Vaši spisi!) Kar se tiče tiste ženske, tujke, če bi bila prinesla n. pr. takе senzacije o meni, n. pr. pisma, k »Slovencu«, sem prepričan, da bi jih bil »Slovenec« z veliko slastjo objavil. (Živahnii ugovori od večine.) Sicer pa mene cela stvar nič ne briga (Različni klici pri večini) in če je vse laž, bom vse storil, da dr. Krek dobi popolno zadoščenje. Govornik omenja nato strogost deželnega glavarja (Turk: Nas kar ven zmeč! Veselost.) in začne govoriti o garanciji dežele za »Ljudsko posojilnico«. Deželnii glavar: Izvajanja govornika imajo namen v javnosti zhujati dvome o solidnem deželnem zavodu. — Pritisnjevanje pri večini. — Ne dopuščam, da bi se o stvari, ki je po veljanih sklepih deželnega zavora definitivno rešena, po ovinkih skušalo zopet vzbujati dvome. — Dr. Tavčar se izgovarja. — Deželnii glavar: Dežela garantira za vsak vinar, ki je vložen v »Ljudski posojilnici«; jaz ne pustim glede tega vznemirjati javnosti. — Dr. Tavčar trdi nato, da je S. L. S. prelomila kompromis glede mestne kurije. Končno zahteva za deželo splošno in enako volilno pravico.

Seja se nato prekine in napove nadaljevanje ob 4. uri popoldne.

× × ×

Izjava deželnega glavarja glede dozdevnega »prelomljenja besede«.

Dr. Lampé in tovariši so stavili na deželnega glavarja sledeče vprašanje:

V dopoldanski seji je dr. Tavčar trdil, da je sedanji deželnii glavar leta 1908., ko se je sklepal kompromis za volilno reformo, pri tozadevnih pogajanjih prevzel v imenu S. L. S. neko obvezo, ki bi bila v protislovju s tem, da so na podlagi novega občinskega volilnega reda prišli novi volivci (malidavkoplačevalci) v mestno cenzuskurijo. Ker se je tozadevna trditve povajila tudi od iste strani že v tisti seji januarja 1912, v kateri sta bila na podlagi novega občinskega volilnega reda anulirana mandata deželnih poslancev Reisnerja in Ribnikarja in se je pozneje ta zadeva obravnavala tudi v deželnem odboru, vprašamo gospoda deželnega glavarja, kaj da se je v tem pogledu dognalo v deželnem odboru?

Deželnii glavar odgovori na to:

Leta 1908. so se res vršila pogajanja vseh treh strank te zbornice radi kompromisa glede volilne reforme za deželnii zavor. Kar se je takrat dogovorilo, je natančno zabeleženo v deželnem volilnem redu in deželnem redu, ki je dobil Najvišje potrjenje. Spominjam se tudi in dognal sem na podlagi zaslubi raznih oseb, da sem v eni seji ustavnega odseka — bil sem takrat referent za volilno reformo — da se je od strani dr. Tavčarja izražala božzen, da bi sedaj, ko dobi S. L. S. večino v deželnem zavoru, z ozirom na svoje znano stališče, da v mestni skupini nimajo volilne pravice samo mesta in trgi sami, ampak cele občine, S. L. S. anulirala dva dvomljiva mandata glede Višnikarja in Lenarčiča, za katera se je edino šlo, dal takrat kot referent za svojo osebo koncilijantni odgovor, da so bili zastopniki narodnonapredne stranke v ustavnem odseku, mnjenja, da se v tem pogledu ne bo za to legislativno dobro nič izpremenilo, da pa je bila tudi S. L. S. pomirjena, da se v tem oziru zlasti glede Kamnika ne bo ničesar izpremenilo. V deželnem zavoru januarja leta 1912., ko se je šlo za mandata Reisnerja in Ribnikarja, je faktum, da se mandata poslancev Višnikarja in Lenarčiča nista anulirala, dr. Tavčar pa je trdil, da se je dozdevni dogovor nanašal tudi na to, da se v strukturi mest in trgov v tej dobi ne bi smelo nič izpremeniti in da bi S. L. S. ne smela, da ne desavouira moje osebe, dopustiti, da se je deželnii volilni red interpretiral tako, da imajo odslej v cenzus-kuriji ne samo v mestih, ampak tudi na kmetih za deželnii zavor volilno pravico vsi volivci, ki volijo v I. in II. volilnem razredu pri občinskih volitvah. Na nekem ljubljanskem shodu se je celo moja dozdevna častna beseda premetavala. Jaz sem kljub temu, da sem vedel, da te trditve niso resnične, kot deželnii glavar uvedel preiskavo. To pove zapisnik seje deželnega odbora dne 24. januarja 1912. Tu sta dr. Triller in dr. Tavčar izjavila, da ni deželnii glavar podal nikoli nobene izjave glede Ribnikarja in Reisnerja in da bosta v »Slovenskem Narodu« priobčila tozadevno izjavo, v kateri sta tudi rekla, da spričo teh pojasnili odpade kot povsem neutemeljeno očitanje, da bi se bila v deželnozborski seji 25. januarja

od strani S. L. S. vedoma in hotoma prelomila katerakoli obluba, ali pa celo častna beseda njenega načelnika in deželnega glavarja dr. Ivana Šusteršiča. Se enkrat izjavljam, da to, kar se je danes vnovič trdilo od dr. Tavčarja, nima niti sence resnice na sebi. (Burno pritrjevanje.)

Gangl

Izjava v daljšem govoru, da se Idrija od strani deželnega odbora zanemarija. Ko navaja posamezne pritožbe, zakliče dr. Pegan: Je bilo že vse v »Narodu!« Govornik zahteva splošno, enako in tajno volilno pravico za deželnii zavor. Zeli končno, da bi se razmere na Kranjskem izpremenile, ko bi ljubezen do resnice, plemenitost mišljena in nežno čustvovanje zmagal v korist dežele in naroda. Mi bomo od svoje strani vse storili, da se bo to zgodilo. (Ironični klici pri večini.) Stavi dve resoluciji, eno glede uvrstitev Idrije, Kamnika, Škofje Loke in Kranja v tretji razred aktivitetnih doklad in drugo, naj deželnii odbor izdela zakonski načrt deželne volilne reforme na podlagi splošne in enake volilne pravice.

Dež. predsednik

odgovarja na dr. Tavčarjevo trditve, da bi bila vlada kršila zakon glede deželnega volilnega reda, da to ne odgovarja dejству in da je najvišje sodišče tozadevnu naziranju in postopanju vlade pritrdirlo. (Dobro-klici.)

Ribnikar

v daljšem govoru kritikuje justično upravo v Avstriji in primerja razmere v državi s Turčijo. (Deželnii glavar: Ne morem dopuščati, da se naša država primerja s Turčijo.) Jugoslovani bi morali biti Albanci, da bi jih naša vlada vpoštovala. Navaja status uradništva pri deželnii vladi, razmere pri finančni prokuraturi, pri justici, kjer vladajo res turške razmere, in pri šolstvu. Pohvali gimnazijo Sv. Stanislava, ki je edina, kjer je slov. učni jezik najbolj popolno izpeljan in so pri tem rezultati glede pouka nemščine jako povoljni. (Dr. Lampé: Vidite: To v »Dan« zapišite!) Govornik obnavlja zahtevo po slovenskem vseučilišču in pozivlje deželnii odbor, naj vseučiliški fond dobi nazaj. (Lampé, Krek in drugi: Je še ves skupaj!) Glede srednjega šolstva pride pri nas najmanjši odstotek učencev na prebivalstvo in Nemci v naši deželi imajo relativno štirikrat večji odstotek nego Slovenci. Očita, kakor da bi obstojal med vladom in S. L. S. dogovor, da se na nemški gimnaziji v Ljubljani nastavlja samo profesorji nemške narodnosti. (Živahnii ugovori od večine. — Ni res! — Kdo vam je to povedal?) Na ministrstvu se nam je povedalo. (Dr. Lampé: Kdo? Portir? — Veselost.) Omenja realke in naposled Kočevje, kjer slovenski otroci hodijo v nemške šole. (Dermastija: Otroci Mazzeletovih volilcev!) Še en Šusteršič se nahaja med otroci. (Živahnii veselost.) Očita deželnemu odboru, da ne stori zadosti, da bi se otvarjale v Kočevju Slovenske šole. (Živahnii ugovori od večine. — Klici: Proti volji lokalnih faktorjev se da težko kaj narediti!) Se pritožuje, da se je neki nemški šoli na Kočevskem dala pravica javnosti. (Klici: To se je sklenilo z glasom vašega zastopnika v deželnem šolskem svetu!) Pravite, da se ne more kar tako zakon v tem oziru skleniti. Glejte, vi ste v tej zbornici že take postave naredili, da so se nam kar lasje ježili. (Splošna velikanska veselost, ker je govornik precej plešast. — Ribnikar se sam prisrčno smeje.) Pravi končno, da so te germanizatorične tendence dokaz, da nismo tako veliki, kakor je svojčas dr. Krek trdil. Take so razmere, ko vladava Vseslovenska Ljudska Stranka. (Klici: Kakšne so pa bile takrat, ko ste vi tu vladali? — Podpisali ste pogodbo z Nemci!) Deželnii predsednik baron Schwarz zavrača napade predgovornika na justično upravo.

Graf Barbo.

Glede proračuna pravi, da ni tako optimističen, kakor dr. Krek. Govori nato o razljudevanju naše dežele potom izseljevanju, o čemer je dr. Krek izrekel kako tehtne besede. Dogalo se je, da se je v Avstriji v Ameriki nad 10.000 za brambo sposobnih ljudi izselilo, kolikor znaša en armadni zbor. (Cujte!) Iz Kranjske pa je v Ameriki nad 10.000 za brambo sposobnih mož in mladeničev! (Ponovni Cujte-klici!) Čuditi se je, da vlada to preveč ravnoupošča. Manjka poslov na deželi in zemlja se ne more izkoristiti. (Baron Apfalterr: To je zločin na deželi!) Stavi tozadeven predlog, naj vladava predloži v parlamentu zakon zoper izseljevanje in zlasti proti agenturam. Preide na časopisje. Pravi, da je ton slovenskega časopisa tak, da je proti

vsakemu dobremu okusu. Značilno je, da je deželnii glavar bil v tem zasedanju primoran nastopiti proti temu, ko se je prečitalo nekaj iz slovenskega časopisa. Tako časopisje ne more biti izobraževalno sredstvo za ljudstvo. (Splošni ugovori na slovenski strani. — Klici: »Grazer Tagblatt!« — »Deutsche Wacht!« — »Štajerc!«) V času balkanske krize je pisalo slovensko časopisje tako, da človek ni vedel, ali je to avstrijska ali srbska pisava. (Živahnii, splošni protesti na slovenski strani.) Ko omenja potrebo povzdigne živnoredje, preide končno na idejo vzajemnosti Slovencev in Hrvatov. Dr. Krek je v tem oziru pesnik. Ta ideja je umetna. (Splošni ugovori na slovenski strani.) Veleposestvo je proti njej tudi iz konservativizma, ker je proti nasilnemu preobratu v državi (Klici: Zakaj nasilen?), ker se ne more razkosati dežela v odtrgati delov od obeh polovic. Slovenec smatra Hrvata za manjvrednega (Splošni ugovori), Hrvat pa Slovenca. (Klici: Bavarci Pruse, Prusi pa Bavarse, Dunajčani Kočevce!) Hrvati in Slovenci pa tudi niso en narod (Veselost); Hrvati so veliko pozneje prišli v Evropo kot Slovenci. (Veselost. — To je pa dokaz! — Ribnikar: Vi ste se tudi pozneje rodili kot vaš oče! — Splošna velika veselost.) Govornik skuša očitek, ki leži v tem medkljiku, zavračati. Končno poudarja, da je on in njegova stranka vedno postopala za slog in sporazum med Slovenci in Nemci. (Klici: Dobro! — Dermastija: Povejte to kočevskim kričačem!) (Dr. Tavčar začetkom seje ni bil navzoč. Med njo pride, in ko izve, kaj je deželnii glavar konstariral, izgine in ga ves čas ni več nazaj v zbornico.)

DR. LAMPE.

Najprej se govornik obrača do dr. Tavčarja. Dr. Tavčar je obžaloval, da je časopisje zašlo na napačna pota. Obžaloval je pisavo časopisa, ki služi njegovi stranki. Izgovarjal se je, da on za to ni odgovoren in je skušal vso krvido odvaliti od sebe. Pripovedoval je, da je s svojim predlogom, naj se denarni zavodi ne napadajo, v upravnem svetu »Narodne tiskarne« propadel. (Klici: Zapusčen general!) Stvar je torej tako tragična. Potem pa je dr. Tavčar prišel in nam pravil, kako je svojčas nabiral podpise, da bi se osebni napadi izločili iz političnega boja, češ, da je bil on za to pripravljen. Kako naj mi zaupamo, da bo na njegov podpis nasprotno časopisje to izpolnjevalo, ko pa nam je malo poprej sam priznal, da nima nobene moči in nobenega vpliva na to časopisje! (Živahnii pritrjevanje pri večini.) To je tista žalostna priča, da vi nimate avtoritete, da bi ukrotili naravnost anarhistične elemente v vaši stranki. (Ponovno pritrjevanje.) Pa tudi, če bi se dr. Tavčar popolnoma potisnil iz »Narodne tiskarne«, je on sam kriv na teh pojavih, kajti on sam je priklical duhove, ki so mu zdaj zrastli čez glavo. (Veliko pritrjevanje.) Omenjalo se je tako od dr. Tavčarjeve strani kakor da strani grofa Barbota časopisje S. L. S. Časopisje, ki ga čita naše ljudstvo, o katerem je dr. Krek govoril, poudarjajoč njega veliki vzgojevalni vpliv, je dobro, slabo je tisto časopisje, ki se rodi iz liberalnega polizobraženstva. Sloj, živeč v tem vzdihu, je tisti, ki kvari naše javno življenje. (Pritisnjevanje.) Kar se tiče Nemcev, berite »Štajerc« (Živahnii pritrjevanje), ki ga plačujejo Nemci, da v slovenskem jeziku kvari in blati naš narod. (Burno pritrjevanje.) To je najgrš list na avstrijskem jugu! (Splošni klici: Res je!) In ravno slovensko liberalno časopisje s svojimi grdi noticami daje Nemcem najbolj potov, da blatio naš narod! (Velikansko pritrjevanje.) Dr. Tavčar je v naši literaturo uvedel tistega duha, ki je pokvaril naše

sojlinice. Zdaj pa hoče vpliv teh izjav na javnost oslabiti in zbuditi nezaupanje. Če smo prevzeli garancijo za ta zavod, je bilo to v **največjo korist vsemu denarnemu trgu na Slovenskem.** (Res je! Tako je!) Garancija dežele za »Ljudsko posojilnico« je utrdila zaupanje ljudstva v slovensko zadružništvo sploh in s tem je obenem dana obramba proti polomu pri vaših zavodih. Mi se sami nič ne bojimo, mi smo bolj močni kakor vi. Svoj sklep smo storili v javnem interesu. Kar se našega časopisa tiče, se ni batiti, da bi denarne zavode napadalo. (Ugovori pri narodno-napredni stranki. — »Slovenec! — Klici od večine: Vi ste začeli! To je bil akt samoobrambe. Hujskanje je prišlo od vaše strani. Če je dr. Tavčar danes z namenom, da omaja zaupanje ljudstva v naše denarne zavode, zoper prišel s tem, da je vzbujal dvome o veljavnosti deželne garancije, je s tem pokazal le vso svojo naravo. (Triller razburjeno vzklik.) To vpitje mi dokazuje, da sem v črno zadel. (Veliko pritrjevanje.)

Dr. Tavčar je govoril tudi o nekem **kompromisu med strankami.** (Dr. Triller: O tem bomo še govorili! — Dr. Lampé. Jaz bom precej govoril. — Veselost.) Deželni glavar je prebral, kaj sta dr. Tavčar in dr. Triller pod prisikom resnice izjavila. (Dr. Triller: Kot poštenjaka! Če sta kot poštenjaka to izjavila, pa je dr. Tavčar danes prišel in vse spet nazaj jemal. (Veliko pritrjevanje.) Trdi, da smo mi dogovor, ki ne obstaja, prelomili. Glede Kamnika, v katerega so od leta 1877. volili tudi okoličani v mestni kuriji, ste vi bili, ki ste zahtevali izprenembro in ste šli do najvišjega sodišča, da ste jo dosegli. Narodno - napredna stranka je postavila prva izprenembra. (Veliko pritrjevanje.) Zadeva je pa še bolj interesantna. Dr. Tavčar je dopoldne postavil nek Hribarjev slučaj zraven dr. Krekovega. Ko je bil Hribar v državnem zboru izvoljen, je menda nek delavski list, kakor se je on izrazil, Hribarja do nagega slekel. To je bil posamezen slučaj, medtem ko vaše časopisje mesece in mesec vprizarja sistematično gonijo proti osebni časti. (Res je! Dr. Novak: Napadi na naše dame!) To ste včeraj slišali. Tisti človek, ki je tisto notico za »Slovenca« spisal, ki pa ni bila tako huda, tisti človek, zaradi katerega sem bil jaz obsojen je zdaj pri vas in piše za vaš list! Konštatiram pa, da dr. Tavčar danes ni trdil, da se je Hribar napadel neosnovano, rekel je le, da je bil do nagega slečen, je torej nekako priznal, da je bilo nekaj na tem. Torej, ker je že Hribar v debati, leta 1906., ko so se za časa obstrukcije vršila pri deželnem predsedniku baronu Schwarzu pogajanja med strankami za volilno preosnovo — Hribar je bil takrat načelnik vašega kluba — sta se dr. Šusteršič in Hribar dogovorila, da bosta vsak v svojem klubu na to delala, da se sklene kompromis glede volilne reforme. Ob 8. zvečer je Hribar prišel, pokazal je dr. Šusteršiču neko plavo polo, češ, to je sklep našega kluba, ki je kompromis odklonil. Posledica tega je bila, da je bil deželni zbor razbit. Leta 1908., ko so se pri Schwarzu zoper vršila pogajanja v tej zadevi in je dr. Tavčar zastopal vašo stranko — navzoča sta bila poleg tega dr. Triller in grof Barbo — se je dr. Šusteršič skliceval na to, da je bil svojčas med njim in Hribarjem kompromis glede vol. reforme že dogovorjen in je bila stvar v narodno - naprednem klubu v razpravi, ki je kompromis odklonil. Takrat je dr. Tavčar začuden izjavil, da on o tem ničesar ne ve in **da Hribar o tej stvari klubu nikoli ničesar ni poročal!** (Velika senzacija po vsej zbornici.) Grof Barbo je nato pozneje dejal: »Ali je Hribar potem še mogoč pri narodno - napredni stranki?« Dr. Šusteršič mu je odgovoril: »V tej stranki je vses mogoč!« (Veselo odobravanje.)

Vsa jeza liberalne stranke gre proti občinskemu in deželnemu volilnemu redu, ker po tej ustavno sklenjeni, dejansko popolnoma utemeljeni izprenembri misli, da utegne kaj izgubiti. (Dr. Triller: Bili smo od vas varani.) To pa kaj čudno izgleda, da so se dali dobri juristi liberalne stranke varati od nas navadnih kmetov. (Veselost.) Nobene prevare ni bilo od naše strani, mi smo pošteno in odkrito postopali, meni se le zdi, da veleučeni juristi liberalne stranke postave razumeli niso. (Veselost.)

Dr. Tavčar se je tudi pritoževal, da delamo njegovi stranki krivico, ko se ji očita po ljudskih shodih, da je brezverska. Čudno je, načelnik narodno - napredne stranke pride s tako izjavo. Jaz sem si dal izstriči iz liberalnega časopisa zadnjih let izjave, ki pomenjajo največje brezverstvo in bogokletstvo. In teh izjav je precejšen

zvezek. (Pritrjevanje.) Tako na primer piše »Narod«, da je narodno - napredna stranka doslej pobijala klerikalizem zato, ker duhovščina zlorablja svoj vpliv v politične namene. Mlajša generacija, tako piše »Narod«, pa s tem ni več zadovoljna. Ona stoji na stališču: Nič kompromisov! »Narod« tu povzdiguje »Svobodno Misel«, češ shod »Svobodne Misli« kaže tista načela, ki bodo enkrat katolicizem podrla, naša naloga je — piše — **pobijati dogmatično verstvo!** (Čujte! Čujte!) Vaša stranka krije s svojim plaščem vse te tendence »Svobodne Misli«, kar »Svobodna Misel« piše, to je plačano z denarjem izven mej, odkoder se importirajo k nam taka bogokletstva, ki presegajo vse meje! (Zivahno pritrjevanje pri večini. — Klici od manjšine: Za to nismo mi odgovorni.) Vi niste sploh za nič odgovorni. (Ironična veselost.) Vaše izjave tu so v popolnem protislovju z vsem, kar pišete. Vaši ljudje so agitatorji za brezverstvo. In to bo prišlo kot kazen na vašo glavo, ne toliko od naše strani, kakor od strani vaše mladine! (Pritrjevanje pri večini. — Dr. Zajec: Ta vas preganja!)

Tovariš Gangl se je pritoževal, da deželni odbor krši avtonomijo idrijske občine, ko ugodi rekurzom proti njenim sklepom. Gangl nima pravega pojma o avtonomiji. Ona obstaja tudi v tem, da se lahko vsak davkoplacičevalec proti sklepom občine pritoži, da avtonomna deželna uprava razsodi, je li občina pravilno postopala. Kar se tiče očitka, da je Idrija prikrajšana, ker se mestu ni dal mandat v cest. odboru, je treba vpoštevati, da po Idriji teče državna cesta, da nima nobene deželne ceste.

Glede Ljubljane moram zavrniti ugovor, da deželni zastop Ljubljano zanemarja. Na primer sklenili smo zgraditi Vajenški dom, ki bo velikega pomena za Ljubljano, pa ste ravno člani narodno - napredne stranke stvar hoteli zavleči; velika dela, ki se izvršujejo na Barju, so za Ljubljano največje koristi in ko je občinska uprava bila v zadregi za denar za kanale, je župan prišel k deželnim bankam, ki je mesto iz zadrege rešila. Pač pa jaz lahko očitam vam, kako liberalna večina v ljubljanskem občinskem svetu postopa z zastopniki S. L. S. Kako postopa župan, ki je slovesno izjavil, da bo nepristransko stal nad strankami! Tako dalec je v Ljubljani, da niti dva zeljarja ne moreta dobiti nazaj svoje pravice! (Veliko pritrjevanje.)

Pred kratkim se je vršila v Ljubljani velika manifestacija, kakor jo zmore v svoji moči le katoličanstvo, ki je prinesla v Ljubljano velike mase, **manifestacija katoliškega slovanstva,** prireditve, ki je obenem privabila tujcev v mesto; ki je dobiček prinesla ljubljanskemu obrtništvu, pa župan ni imel toliko zdrave pameti, da bi vedel, kaj mu je storiti. (Veliko pritrjevanje.) Niti sprejel ni te velike mase, kakor drugod dela to vsaka pametna mestna uprava. Zato se mi od vas ne bomo učili ne dostojnosti, ne svoje dolžnosti, ne kako naj se Ljubljani pomaga.

Očita se nam pristranost glede gaisilnih društev. Deželni odbor ne dobiva denarja iz fonda za to, da podpira društva kot taka, ampak g. a. i. s. l. s. v. Imamo pa nekatera društva, ki se ne pečajo z gaisilstvom, ampak s pivstvom. (Veselost.) Mi smo odgovorni za vsak vinar, ki ga izdamo, zato moramo vedeti, da je v pravi namen obrnjen. (Turk: Saj je vseeno, če nam kaj daste ali nič! — Velikanska veselost! — Klici: Zakaj pa potem vprijete?)

Gangl se je pritoževal, da proti **učiteljstvu** postopamo krivično. (Ker zavladala nemir, glavar zvon. — Reisner: Saj se čisto dobro zastopimo. Saj je bilo že dolgčas. — Veselost. — Ročaj zvonca se odlomi. — Poslanec Turk zbjiga šale. — Dr. Pegan (k Turk): Tega ste vi krivi! — Smeh. — Poslanec Kobi dela medklice. — Glavar: Poslanec Kobi nima besede! — Velika veselost.) Gre se za neko službo v Šiški. Oddala so se tri mesta, eno v Šiški in na Viču. Nastavila sta se dva liberalca in en član »Slomškove zvezce«. Propadel je pa Kovač, toda takrat je bil že zaprosil za službo na mornariški akademiji v Sibeniku. (No, torej!) Ljudskošolski zakon določa za glavni nomen, kateremu ima šola in učitelj služiti — verskonravno vzgojo! (Tako je!) **Za ljudskošolsko službo je nesposoben, kdor nima kvalifikacije, da bi to svojo najvišjo dolžnost dobro vršil.** (Veliko odobravanje.) To je stališče moje vesti! Ljudstvo nas je zato v zbornico poslalo, da to stališče zastopamo. Mi smo vsak slučaj natančno v deželnem odboru pretehtali in nismo vedoma nobenemu krivice storili.

Dr. Tavčar se je zavzel za splošno in enako volilno pravico za deželni zbor. Se izmed njegovih so-mišlenikov mu ni nobeden verjet. Edini, ki mu je nekoliko verjet, je bil Gangl. (Veselost.) V državnem zboru je dr. Tavčar splošno in enako volilno pravico obstruiral. Zdaj razlagata, da se je izpreobrnil. Prepričan pa sem, da, če bi bila uvedba splošne in enake volilne pravice v tej zbornici mogoča, bi bil dr. Tavčar takoj zoper svojega prvega prepričanja. (Veselo pritrjevanje.) Gangl meni, naj bi se za pozkušnjo izvedel tak volilni red. Stvar je pač preresna, da bi se z njo eksperimenti delali. Prišel bo čas, splošnemu napredku se vlada, ki se danes proti taki reformi z vsemi kriplji brani, ne bo mogla ustavljati. Glasovali bomo proti predlogu narodno - napredne stranke, ki ni resen.

Sprožilo se je danes tu tudi narodno vprašanje. Vsak ve, da smo mi **Slovenska Ljudska Stranka!** (Buren aplavz.) In to, kar je v tem imenu izraženo, z vso silo izvršujemo. **Ne enega konkretnega slučaja ne more nobeden navesti, da bi mi v tem pogledu ne bili svoje dolžnosti izvršili!** (Viharno pritrjevanje.) Ribnikar razlagata številke, zakaj je toliko nemških uradnikov pri vladu in naučni upravi. On zamenjava kompetenco deželnega zборa in državnega zboru; tja naj pošle svojo statistiko (Jarc: ki smo jo mi zbrali!) **in naj jo dā dr. Ravnharju,** ta je v klubu s češkimi ministri in naj ti to reč izpeljejo! (Veliko odobravanje.) V našem klubu ni nobenega ministra. Pravite (Ribnikar): Vaša stranka je vsemogočna, vse izpelje, kar hoče, v isti seji pa je dr. Novak klical deželno vladado zoper deželni odbor, kakor da je vlastna nadzorovalna organ! Enkrat smo nad vlasto, potem pa pod njo! (Veselost.) Omenjate sodno službo. Ali imamo tam oblast mi? Ravno vi imate pri sodstvu več vpliva, mi menj. **S. L. S. je nastopila proti Hohenburgerju, pa je prišla liberalna stranka, nam v hrbet padla in Hohenburgerja branila!** (Veliko pritrjevanje.) Advokatko zbornico imate vi v rokah, apeliramo na vas, izvojuite si pravice v svoji kompetenci. Kdo je pa tisti, ki vsako skupno slovensko akcijo oslabljuje in onemogočuje? Vaša stranka! (Res je!)

Vi se pritožujete, da se pri deželnem vlasti ne more v slovenskem jeziku občevati. Jaz z vsakim dvornim svetnikom lahko slovensko občujem. **Liberalna stranka pa je sprejela osebo, ki ni slovenskega rodu, ki je slovenskega jezika nezmožna** (Velika veselost), **to je — Kamil Theimer.** (Bučna veselost.) **Ona vam pošilja same nemške dopise** (Buren smeh), **vi jih pa morate prestavljati, uradujete pa z njo nemško.** (Velikanska krohotna veselost.) S. L. S. je slovensko narodnost vedno visoko držala. Mi uradujemo slovensko in povsod, koder imamo moč, pripomoremo do zmage slovenskemu uradovanju. Naj vsak v svoji kompetenci isto storil! Kdo je omogočil slovenski šoli na srednjih šolah? Mi! Mi, ki smo, čeprav ne dolžni, založili slovenske učne knjige in, **koliko je knezoškof žrtvoval** za svojo slovensko gimnazijo, je občezzano. (Veliko pritrjevanje.)

Ko govornik govoril o problemu učnega jezika, svareč pred pretiranim šovinizmom, nadaljuje:

Tudi grof Barbo se je dotknil vprašanja slovenskega časopisa. Očital je velikemu delu slovenske javnosti nelojalno obnašanje za časa balkanske krize. Morebiti se je semterja v slovenskem časopisu izrazil brez slabega namena ta ali oni nekoliko napočno, toda vprašam, **kateri list v Avstriji ni tisti čas naredil nobene napake?** (Splošno pritrjevanje na slovenskih klopeh). Kako so izpreminjali svoje nazore nemški listi! (Splošno: Res je! — »Tagespost!« — »Neue Freie Presse!« — »Zeitung!«) Mi moramo priti: **Slovenski narod je v monarhiji najzvestejši narod, on ni nikdar dal povoda sumiti nad njegovo zvestobo.** (Veliko, viharno, navdušeno pritrjevanje na vseh slovenskih klopeh.) Ko je pa zvest svojemu cesarju, **si ne da vzečti nobene svobode v svobodnih stavreih izreči prosto besedo** (Tako je!) in z vsemi silami ustvariti pogoje, po katerih more priti do močnejšega in krepkejšega napredka. (Veliko odobranje in ploskanje.)

Stvarni popravek dr. Zajca.

Dr. Zajec dobi besedo k stvarnemu popravku: »Dr. Tavčar je v današnji debati dejal, da se mu je poročalo, da sem na shodu na Sveti Gori pri Litiji žalil narodno-napredno stranko. Z vso odločnostjo izjavljam, da se omenjene besede niso govorile. (Čujte!) Kje je Tavčar to informacijo dobil, mi je dobro znano. Dobil jo je od tistih oseb, ki so na sodni razpravi proti svetogor-

skemu župniku Ivanu Lovšinu v Litiji pričale, da je župnik izgovoril besede, za katere je bil obsojen (Klici: Po krvici), glede katerih pa je stotinu pričilo pripravljenih pričati, da jih župnik ni govoril.« (Čujte!) **X X X**

Po markantnem govoru dr. Kreka je deželni glavar sejo prekinil za četr ure in se je nadaljevala nato specialna debata, ki je trajala do 2. ure zjutraj. Burni so bili prizori pri govoru dr. Zajca, ki je na podlagi citatov iz »Učiteljskega Tovariša« dokazal, da ima dež. odbor prav, ako takemu učiteljstvu ne dā podpore. Ribnikar je z medklici nesramno žalil poslance S. L. S., nakar je bil izključen od treh sej, istotako Gangl, ki je v svojem govoru klical: »V svetem pismu stoji zapisano, da ni Boga.« Na to mistifikacijo stega pisma je bil Gangl spoden iz zbornice. Seja je trajala do 2. ure zjutraj. Poročilo smo morali prekiniti in nadaljujemo s poročilom prihodnjic.

Pašič na Dunaju.

Dunaj, 3. oktobra. Srbski ministrski predsednik Pašić je obiskal dopoldne Berchtolda in je pri njem diniral.

Dunaj, 3. oktobra. Tukajšnji oficijni krogi so zadovoljni z uspehom glede na razgovor s Pašičem.

Dunaj, 3. oktobra. Radi resnih dogodkov ob albanski meji je Pašić danes na Dunaju vse rešil, kar je moral rešiti. Ob 10. dopoldne se je pripeljal v zunanje ministrstvo. Spremljal ga je srbski poslanik dr. Jovanović. Z Berchtoldom je Pašić več časa med štirimi očmi govoril, nato se je podal v cesarjevo kabinetno pisarno. V svojem hotelu je konferiral z ravnateljem dunajskega bančnega društva Popperjem in z generalnim konzulom Popperjem o orientskih železnicah. Pašić je sprejel nato časnikarje, katerim je izjavil: Moj razgovor z Berchtoldom je imel prijateljski značaj. Bil sem in sem prepričan, da se nasprotstva med nami in Avstro-Ogrsko lahko premoste in se ob dobro volji na obeh straneh lahko uravnajo. Zagotavljam, da hočem spraviti s sveta vsa nasprotstva in **ustanoviti v bodoče prijateljsko sosedno razmerje z vašo monarhijo.** Dobil sem vtis, da so tudi na Dunaju dobre volje in zato upam v bodočnost. Razpravljalo se je tudi o vprašanjih, o katerih se bo v bližnji bodočnosti razpravljalo: o trgovinski pogodbi in o železniških vprašanjih. Glede

na albanske zmede

je Pašić izjavil: O vzroku teh zmed sodim nekoliko drugače kakor na Dunaju, kjer smatrajo, da jih ni začasna vlasta nič zakrivila, kar si ne morem misliti. Soglašam pa z dunajsko vlasto in tudi želim, da se določila londonske konference glede na bodoč Albanijsko popolnom izvedejo. Ne nameravamo svojega ozemlja razširiti čez meje, ki so nam določene. Gre le za to, da komisija določi prave strategične meje. O tem ne govorim, če je imela Evropa prav, ko je spravila otroka Albanijo na svet, a zdaj Albanija obstaja. Naša skrb je, da spoštujemo voljo Evrope in da smatramo otroka za legitimnega. Z ozirom

na grško-turški spor

sodi Pašić, da ne veruje, da o nasprotstvih odloči meč. Pašić je končno izjavil, da upa zoper kmalu priti na Dunaj in bo takrat na Dunaju več dni ostal.

Balkanski dogodki.

BOJI OB ALBANSKIH MEJAH.

Bitka pri Ljumi Srbom v korist od ločena.

Bel

PROTI LAŽEM.

Belgrad, 3. oktobra. Uradni brzjav izjavlja, da so zlagana vsa poročila, da bi bili srbski častniki onečaščali žene in da so tudi zlagana poročila o renitencah v armadi.

AVSTRO-OGRSKA DEMARŠA V BELGRADU.

Belgrad, 3. oktobra. (Uradno.) Sektijski načelnik srbskega zunanjega ministrstva Spalajković je na prijateljsko demaršo avstro-ogrskoga zastopnika pl. Stocka izjavil: Srbija se napsoti albanskim napadalcem le brani in ne misli na to, da si prilasti albansko ozemlje, ker je trdno sklenila, da spoštuje pri konferenci poslanikov v Londonu sprejete sklepe.

ČRNOGORSKI KRALJ NIKOLAJ O ALBANIJI.

Cetinje, 3. oktobra. Kralj Nikolaj je izjavil dopisniku »N. W. Tagblatta«: Črna gora se je sprijažnila z Albanijo, ker upa, da napravijo velesile v Albaniji red. Pomirila se bo Albanija, če bo Evropa složna in energična in če bodo Albanci složni. Če zavladala v Albaniji red in če bo prijateljska s sosedji, jo bomo kot svojo mладо sestro ljubili in ji pomagali, da bo napredovala.

GRKI IN TURKI.

Rim, 3. oktobra. Upa se, da ponudijo velesile Grški in Turčiji svoje podrovanje, kar je zagotavljal dopisniku »N. Fr. Pr.« neka dobro poučena oseba.

Atene, 3. oktobra. **Kralj je pozval pod orožje 8. avgusta odpuščene rezerviste letnikov 1901 do 1909.**

KAJ ZAHTEVAJO TURKI OD GRKOV.

Frankobrod ob Meni, 3. avgusta. »Frankfurter Zeitung« poroča iz Cari-grada: Turški poslaniki v inozemstvu so obveščeni, da zahteve Turčija nazaj otroke do višine Roda in da je voljna odstopiti dvanaestorico tistih otokov Grški, ki leže južno od Roda. Če se to ne more uresničiti, želi Turčija samoupravo vseh otokov pod sultanovo suvereniteto tako, da se otoki nevratalizirajo: da bi torej ne smeli na otokih namestiti vojakov in graditi trdnjav. V Cariogradu se dela tudi na to, da postane Macedonia avtonomna.

Turki upajo, da zopet pridobe, kar so izgubili.

Carigrad, 3. oktobra. Turški generalisimus Izet paša je izdal vsem armadnim zborom povelje, s katerimi jih obvešča o sklenjeni mirovni pogodbi med Turčijo in Bulgarijo. Po vojaški nesreči in po resni nevarnosti za obstoj države se je doseglj trdna meja in so se zopet osvojila zgodovinska mesta. Vlada je pridobila politično situacijo, ker je bila vztrajna in mirna. Upa, da domovini vdana armada v bližnjih bodočnosti pribori še večje uspehe in si pribori, kar se je že izgubilo.

ALI SE BULGARIJA PRIPRAVLJA ALI NE?

Sofija, 3. oktobra. »Agence telegraphique bulgare« izjavlja, da so poročila o mobilizaciji izmisljena, kakor tudi poročila, da bi bili bulgarski četaši vpadi v Srbijo in da se zbirajo četaši, ki naj bi v Srbijo vpadi.

Bukarešt, 3. oktobra. Bulgarija dobiva neprekinkeno vojni material iz inozemstva. Dva parnika z municijo sta se včeraj iz Orsove odpeljala v Ruščuk.

Sofija, 3. oktobra. Na Grško te dni odpotuje bulgarska komisija, da prevzame bulgarske vojne vjetnike; v Sofijo pa pride grška komisija, ki prevzame grške vojne vjetnike.

Pariz, 3. oktobra. »Temps« poroča iz Aten, da je Bulgaria Turčiji predlagala, da naj bi se Macedonia in Tracioj spojili kot avtonomna država. Med macedonskimi beguncami, ki jih je v Turčiji okoli 100.000, bi se zbrale čete, ki bi se združile s prostovoljci v Gumuldžini in naj bi skupno z bulgarskimi četaši preplavili Macedonijo in Tracioj. Turčija se o načrtu še ni izjavila.

Carigrad, 3. oktobra. Včeraj so se obnovile diplomatske zveze med Turčijo in Bulgarijo.

Sofija, 3. oktobra. Car Ferdinand odpotuje te dni v inozemstvo.

NOTRANJE POLITIČNE ZADEVE.

Zborovanje delegacij. — Skupni ministarski svet. — Še 50.000 rekrutov. — Deželni zbori.

Dunaj, 3. oktobra. Izključeno ni, da bodo delegacije šele decembra zborovale in rešile le trimesečni začasni proračun. — Včerajšnji skupni ministarski svet je trajal od 11. dopoldne do tri četrt na 11. uro zvečer. Prekinili so ga ob 2., ker je obiskal srbski ministrski predsednik Pašić Berchtolda. Udeležili so se ga poleg skupnih ministrov

načelnik generalnega štaba baron Conrad, admiral Haus, brambovska ministra Georgi in Hazai, ministrska predsednika Stürgkh in Tisza ter finančna ministra Teleszky in Zaleski. Grof Berchtold je podrobno poročal o zunanjem položaju. Glede na sklicanje delegacij so se zedinili, da jih sklicejo novembra. »Zeit« poroča, da so predvsem razpravljali o predlogih vojnega ministrstva, ki zahteva 50.000 rekrutov več. Pri 1., 10., 11., 15. in 16. armadnem zboru zahteva vojna uprava, da se naj mirovno stanje stotnij poviša na 141 mož; dozdaj so štele stotnije v miru 92 in v povišanem stanju 128 mož, in sicer je štelo 128 mož 29 bataljonov v Bosni. Zdaj je v aktivni službi okrog 353.000 mož; 30.000 mož več kakor v normalnih časih. Koliko da je bila mobilizacija, vojna uprava še ni poročala, ker se gotove odredbe še vzdržujejo, a sodijo, da je bila vsaj 500 milijonov krov.

Salnograd, 3. oktobra. Deželni zbor je odobril šolski proračun.

Inemosti, 3. oktobra. Usoda tirolskega deželnega zebra se v sredo odloči. Krščanski socialisti so nemškim svobodomislecem v toliko ugodili, da so voljni število poslanec ed 92 na 96 povišati.

Štajerske novice.

Štajerski deželni zbor. Nemško-nacionalna zveza Štajerskega deželnega zebra ima šele danes v soboto, dne 4. oktobra popoldne ob 4. uri v Gradcu sejo, v kateri bo odgovorila na v zadnjem času o d.c. kr. načelnika grofa Claryja nanovo stavljene predloge, ker pogajanja na pravotni podlagi niso privedla do nobenega zbljanja. **Zavlačevalna taktika nemško-nacionalne zveze dovolj jasno kaže, da Nemcem ni za jesensko zasedanje in da hočejo onemogočitev iz strahu pred učiteljstvom napruti slovenski stranki, toda koniventnost slovenske delegacije je bila tako velika, da bo tudi liberalno učiteljstvo spoznalo neodkrito prijateljstvo svojih Nemcev.** Ker bo danes sotočno zvečer na protestem zborovanju v Mariboru govoril načelnik Slov. kluba tudi o pogajanjih, bomo kmalu natančno informirani o vseh podrobnostih.

Š Wastian zopet na političnem podiju. Dne 1. oktobra so imeli nemško-nacionalni zaupniki v Mariboru zaupni shod, ki je razpravljal glede na smer politike, ki jo naj zastopa poslanec — Wastian v drž. in deželnem zboru. Po Wastianovem govoru se je izrekla Nationalverbandu nezaupnica, ker baje ne skrbi za dovolj političnega kruha nemškemu narodu. Wastian mora, če se razmere ne bodo izpremenili, izstopiti iz Nationalverbanda. Pravzaprav rabi Wastian zopet mažo, da bo njegov politični voz zamogel gladkeje teči. Zadnji čas je začelo postajati v ožjih nemških vrstah zanimanje za Wastiana minimalno. Čudno pa vsekakor je: Wastian bi rad postal »vladen«, ker reflekira na mesto mariborskega župana, a napada Nationalverband, ker je baje ta preveč »vladen« in »c. kr.«. Nemške zmede!

CERKVENI VESTNIK.

c Duhovnje vaje za vlč. gg. duhovnike bodo pri oo. jezuitih v Ljubljani na mesec dvakrat; začetek 13. in 20. oktobra zvečer ob 6. uri. — Prostora je za 15 gospodov, tako da ima vsak svojo sobo. — Vlč. gg. se prosijo, da se pravčasno naznanijo.

Dnevne novice.

+ Prihodnja seja kranjskega deželnega zebra bo v četrtek ob 10. uri dopoldne.

+ Duhovščina kamniškega okraja deželnemu glavarju. Deželni glavar dr. Ivan Šusteršič je prejel naslednjo izjavo: Duhovščina, dekanije kamniške, zbrana na sestanku na Homecu dne 1. oktobra 1913, izreka Vašemu preblagorodu ob Vaši petdesetletnici najprišnječe čestitke ter se Vam zahvaljuje za Vaše neumorno, požrtvovano delo v korist slovenskega ljudstva in Vas prosi, da vztrajate i nadalje v boju za pravice katoliškega ljudstva in Vas zagotavlja svojega popolnega zaupanja. — J. Lavrenčič. — Bernik. — Fr. Krek. — Ant. Mezeg. — Fr. Krische. — Mrkun. — Val. Jerše. — J. Razboršek. — L. Rihar. — J. Kljun. — Fr. Rihar. — Fr. Bernik. — A. Jamnik. — Jos. Cegnar. — Jos. Volc. — A. Lovšin. — Jan. Burenk. — J. Strukelj. — P. Ananija Vračko. — P. Ciprijan Napast O. F. M. — M. Zdešar.

+ Slike iz deželnega zebra. To so bile krasne slike v včerajšnji seji: Dr. Tavčar ušel, Ribnikar vržen iz zborni-

ce za tri seje, Ganglu vzeta beseda, dr. Triller rjove in razbija po klopeh. Najpametnejši v celi liberalni stranki je sedaj še Jože Turk. V včerajšnji seji je deželni glavar dopustil izredno veliko svobode, kajti bilo je opetovano povoda dovolj, da bi bila vsaj dr. Triller in dr. Novak prišla pred disciplinarni odsek. Po dolgem potrpljenju je ob eni po polnoči slednjič celo zbornica bila edina v tem, da mora Ribnikar vun, ko je na surov način grdo žalil poslanca Bartola. Kar pobral je šila in kopita in izginil, še preden je bila sodba razglasena. Gangl, ki je frazaril brez konca in kraja o »plemenitosti in nežnosti čustvovanja«, je ob en četrt na dve po polnoči začel udrihati po župniku na Vinici in po metliških gospodih, ko je pa trdil, da je v svetem pismu zapisano, da ni Boga, je pošla potrežljivost deželnemu glavarju in mu je vzel besedo. Gangl je igral sploh silno klavirno vlogo v učiteljski debati. — Dr. Zajec je dokazoval med glasnim odobravanjem zbornice, da je deželni odbor pri razdelitvi draginjskih doklad pravilno postopal. V dokaz, da en del učiteljstva ne zaslubi doklad, je dr. Zajec citiral nekaj groznih izbruhov iz glasila »Učiteljske tiskarne«. Ko je dr. Zajec citiral »Učiteljske tiskarne«, je Gangl tajil, da ni njegov list nikoli tega pisal. Ko mu je pa dr. Zajec dokazal, da je res te neumnosti pisal, je Gangl kot z mrzlo vodo politi odlezel. Učiteljsko debato je zaključil Dr. Dobrovič. Bilo je nepopisno ganljivo, ko je kmet Drobnič Gangla in profesorja Reisnerja poučil, kakšna mora biti šola, da ustreza svojemu namenu.

+ Za kol so prijeli, pa so omagali. Včerajšnja debata je osvetlila nizkotnost liberalnega učiteljstva. Liberalno učiteljstvo je neprestano v vseh akordih tožilo, kako je šikanirano in preganjano. Dr. Zajec je v svojem govoru dokazal, da je tisti, ki je boj napovedal, liberalno učiteljstvo, in da S. L. S. ta usiljeni boj le odbija. »Boj klerikalni zalegi do skrajnosti« je klical liberalno učiteljstvo v svojem glasilu »Učit. Tovariš«, mi smo ta boj sprejeli in sedaj se pritožujete.« Resnično, prej ne sme in ne more biti bolje, da se povesti liberalno učiteljstvo šoli, ne pa boju proti našemu ljudstvu. Debata je tudi pokazala, kako krivično in žaljivo napada liberalno učiteljstvo šoli, ne pa boju proti našemu ljudstvu. Debata je tudi pokazala, kako krivično in žaljivo napada liberalno učiteljstvo v svojem glasilu »Učit. Tovariš«, mi smo ta boj sprejeli in sedaj se pritožujete.« Resnično, prej ne sme in ne more biti bolje, da se povesti liberalno učiteljstvo deželnih odborov, od katerega takoj nato zahteva miloščino. Tako more postopati le liberalno učiteljstvo.

+ Neozdravijivi. Pretekli četrtrek se je obrnil dr. Krek v svojem znamen govoru tudi do liberalnih poslanec v zbornici in izrazil željo, naj bi prenehalo to politično barabstvo, katerega je večjidel krivo liberalno časopisje s svojim pouličnim tonom, med nami. Rekel je liberalcem dobesedno, naj »bi vsaj živel skupaj drug pri drugem kakor ljudje«. In odgovor na te besede? Čitajte »Slovenski Narod« od petka. List imenuje dr. Kreka »tulečega derviša v maloazijskem Skutariju«, poslanec S. L. S. imenuje »lopove«, »od Boga zavrnjeno in od vseh poštenih ljudi iz vse duše zaničevano kanaljo«. Dr. Tavčar je v »Narod« zapisal, da je prof. Jarc »človek, ki se po hotelih valja« in je tako v trenotku, ko je dr. Tavčar govoril o dobesednosti, njegov list ponovil nečuveno laž. Današnji »Dan« zmerja naše poslance za »kostrune« in današnji »Slovenski Dom« govoril o »prevzetenem Tonetu«. Dr. Krek je z ravnodušnostjo posvetil v infamno gojno proti sebi in dr. Šusteršiču in vsak pošten človek, ki ima vsaj iskrico vesti še v svoji duši, je na jasnom o nezmerni hudočiji in krivici, ki jima je delala znana proslula ženska in ž njo vred liberalni listi. Ali mislite, da so liberalni listi toliko dojestni, da bodo užaljenemu in tako infamno obrekovanemu dr. Kreku dali kako zadoščenje! Kaj še! »Sloven. Narod«, »Dan« in »Zarja« včeraj in danes škrtajo z zobmi, ker se jim je strgala iz žrela kost, ki so jo mleli in grizli že pol leta. S podlom cinizmom, ki nima meje, govore in lažajo še nadalje »o umazanem perilu«, o »velezabavni komediji« in »pikantnem razmerju« in vzdržujejo še nadalje nesramna obrekovanja, ki jih širi zlobna ženska. Kdor je bil sploh priča zadnje deželnozborske seje, priča tega sijajnega obračuna z liberalnimi častniki — prizori so bili nepopisni — mu mora v duši zavreti, ako čista liberalne liste, ki prinašajo naravnost izmišljena in perfidna poročila o tej seji. Liberalni žurnalisti in poslanci so se kar zvijali in lezli v stole pod udarci, ki so nanje leteli, in na obrazih jim je bilo brati, kakor da jim sipa kdo žravico na njihove glave. Včasih je morda še kdo verjel, da so dostopni slovenski

liberalci dobrí besedi, danes nimamo več tega upanja. Zato je tudi odveč vsaka misel na kake politične spokorjence. Ti ljudje s svojimi listi vred bodo ostali to, kar so, dokler jih ne bo konec.

+ Dr. Tavčar in naš list. Še nikdar ni bil noben list v kranjski deželi tako neusmiljeno, a upravičeno zdelan in primerno kvalificiran v deželnem zboru, kakor »Slovenski Narod«, ki je v resnici glavni koren in nositelj vse podivjanosti in političnega prostaštva v deželi. Dr. Tavčar, ki je v tako tesni zvezi s tem listom, ni mogel niti z eno besedico omiliti te uničujoče sodbe, ampak kar z brezpomembno gesto zvrnil vse grehe na čisto neodgovorne pišarje. S tisto klasično lahkomisnostjo, s katero je izrekel besede: »Ej, kaj cajteng« in s tem največje zablode in na narod okužajoči vpliv tega lista označil za navadno otročarijo, je napadel v deželnem zboru tudi naš list. Gosp. župan je namreč rekel o »Slovencu« — citiramo županove besede dobesedno — da je »prva kloaka na svet«, Mi se radi tega nad g. dr. Tavčarjem ne bomo jezili. Če je v očeh dr. Tavčarja nesramna, obrekljiva, lažnjava in ves narod demoralizujuča pišava »Slov. Naroda« otročarija, potem je tudi čisto razumljivo, da mu je pošten in dosten list »smrdljiva kloaka«. Dr. Tavčarju so vrheta, kakor vemo, liberalni listi tiste besede: »Ej, kaj cajteng« zelo za zlo vzeli, ker so jih namesto opravičile, vzele vero v njihovo vrednost. Zato ni čudno, če se je osmeil dr. Tavčar ta svoj ponesrečeni manever s tem parirati, da je naš list napadel. — Vsakemu človeku uide tu in tam katera izpod peresa, pa ne bi žurnalista, ki mora delati naravnost z aeoplansko hitrostjo. Lahko se je zgodilo, da je tudi naš list tu in tam kako besedo zapisal, ki je bila nekoliko prehuda. Splošno pa mirne vesti rečemo: Kdor zasleduje naš list, mora reči, da so njegovi nameni in tudi njegov način pisave dosteni, četudi je včasih neizredno težko ostati dosten, ako se mora zakaditi v do kolen v blatu blodečega nasprotnika. Vzemite v roke samo »Danove« vsak čut sramu teptajoče karikature in »Narodove« cinične podlistke, vsled katerih liberalni starši »Narod« skrivajo, pa boste na jasnem, kje so »smrdljive kloake«. Sicer naj se pa dr. Tavčar vsede in prebere svoj pamphlet »Izgubljeni Bog«, morda ga bo vseeno kaj pretreslo in bo začutil vsaj nekoliko sramu, da je naš list tako obrekoval. Razčitali nas pa mož, ki je nekoč, ko je bil radi nekega nečuvnega napada v »Narodu« prijet, rekel: »Ej, kaj ali je res ali ne, samo da te jezi,« ne more.

+ Lastnik največje kloake. Zgoraj smo povedali, kje se v slovenskem časopisu nahaja resnična kloaka. Dr. Tavčar je bil včeraj v deželnem zboru silno hud, ker so mu očital

+ Liberalci iskali svojega voditelja. K notici o dr. Tavčarju, ki se je včeraj skrival, da mu ni bilo treba dati odgovora v deželnem zboru, se nam poroča: Ker dr. Tavčarja ni bilo v zbornici, je dr. Triller divje vpil zoper vse, kar je deželni glavar o kompromisu izjavil, češ da ni res, pa ni res, pa ni res. Nato je pa tekel k telefonu in telefoniral dr. Tavčarju, da mora nemudoma priti v deželni zbor, ker je deželni glavar o njegovih dopoldanskih izvajanjih glede kompromisa izjavil, da ni na njih niti sence resnice. Dr. Tavčar se je samo za hip pokazal v zbornici, potem pa zopet pokazal pete.

+ Podružnica »Slovenske Straže« v Kranju ima v nedeljo, 5. oktobra, ob 11. uri dopoldne v Ljudskem domu svoj občni zbor po običajnem vsporedu. Pobira se tudi članarina za 1. 1913/14. Vsak zaveden Slovenec naj bode član društva, ki podpira obmejne Slovence!

+ Duhovnim svetnikom ljubljanske škofije sta imenovana gg. Kozma Pavlič, župnik pri Sv. Križu pri Konjicah, in Matija Gerzin, župnik v Presejih.

+ Občinske volitve v Toplicah. Dne 2. oktobra so se vrstile na Dolnjih Smučah pri Toplicah na Dolenjskem občinske volitve za občino Toplice. Izvoljeni so v vseh treh razredih sami somišljeniki S. L. S. Četr ure pred zaključitvijo volitev so prikorakali na volišče tudi liberalni volilci, na čelu topliški nadučitelj Matko. Ko so videili, da je vsak up na kako zmago ničev, so jo kar urezali po turško. Večinoma so vrgli glasovnice v stran in zbežali. Slaba vojska!

+ Kako sodijo liberalci o svojem časopisu. Kakor je znano, je liberalno časopisje zadnje čase doseglo vrhunec svoje zmožnosti. Prav gotovo je, da na celem slovanskem jugu ni časopisja, ki bi padlo tako nizko, kot naše takoj imenovano napredno, ki ga ima žalibog za evangelij naša — inteligenc. Iz najboljšega vira pa izvemo, da je ta ton zadnjih časov odločno obsodil pristaš narodnonapredne stranke, katerega ime seveda ne moremo imenovati, ki se je pa udeleževal doslej vseh shodov in zborov liberalne stranke. On je dejal: Sram je človeka, če vzame v roke »Narod«. Vse, kar je prav. Ti osebni napadi se človeku že gnušajo. Ko bi k meni v pisarno prišla oseba kot je Theimerca, jaz bi jo vrgel — skozi vrata ven. — To so besede moža, ki je bil do svoje sive starosti zvest pristaš napredne stranke, a je ohranil še vendor nekaj prostosti mišljenja in dostojnosti.

+ Kaj bo rekel Sokol na to? »Slovenski Gospodar« piše glede na znani napad Orlov v Mariboru med drugim sledi: »Korajža Nemcev in slovenskih liberalcev je res velika. Prvi se n. pr. bojijo zverine, ki jim mori živino v gorah, kot hudič križa, tukaj pa hočejo, ko jih je na stotine, pokazati svojo korajžo na divjaški način napram peščici slovenskih mladeničev! In slovenski liberalci! Ko se je šlo pred kratkim za obstoje slovensko-nemške šole v Krčevini, kjer je trebalo odločno nastopiti proti Nemcem in nemškutarjem pred vratimi Maribora, se niti eden liberalec ni upal pokazati. Bali so se zamere pri svojih zavezničkih. Liberalni Sokoli s svojimi glavarji, dr. Rosino, dr. Piskotom in dr. si ne upajo javno na ulico v sokolski uniformi. V cutilici ali pod plaščem imajo skrite svoje rdeče srajce, le če je treba nastopiti proti bratu-Slovencu, tedaj so korajžni, ko vedo, da jim bodo prihiteli zaveznički nemškutarji in Nemci na pomoč! A povemo vam: naši Orli se ne bojijo ne vas, ne nemškutarških pouličnih barab, to so pokazali naši fantje dne 28. septembra 1913!«

+ Živinorejska razstava. V včerajšnji seji deželnega zabora je bil sprejet predlog poslanca Lavrenčiča, naj deželni zbor v zvezi s kmetijsko družbo vse uredi, da se vrši če mogoče že drugo leto v Ljubljani živinorejska razstava.

+ Novosti iz dunajskega parlamenta. Med poletnim odmorom so izvršili v dunajski poslanski zbornici celo vrsto adaptacijskih del. Novo je, da so napravili poleg pisarne hišne uprave c. kr. tobačno trafiko, kar bodo ljudski zastopniki gotovo z veseljem pozdravili. Parlament ima sedaj poleg čitalnice in pisalne sobe prostorne restavracijske prostore za člane gosposke zbornice, poslance in časnike kakor tudi za ostalo hišno osobje, nadalje poštni in brzojavni urad, kopališče z brivnico itd. Toda s tem pa še dolgo ni ustreženo vsem nujnim potrebam. Manjšajo namreč doslej še spalni saloni, ki se jih zelo pogreša za časa dolgotrajnih sej, kadar se hoče znagati obstruktivske govornike. Toda upati je sprito skrbi, ki jo kaže uprava par-

lamenta za blagostanje poslancev, da se bo tudi to vprašanje ugodno rešilo. Te dni bodo tudi pričeli z renoviranjem salona ministrskega predsednika v poslanski zbornici. Slike dosedanjih predsednikov poslanske zbornice, katerih večina je bila doslej v salonu predsednika in drugih prostorih, so izpopolnili s slikami starejših prejšnjih predsednikov, ki so doslej manjkale ter jih bodo namestili v salonu predsednikov. Izmed novejših slik je zaradi svoje umetniške vrednosti omeniti portret predsednika dr. Fuchsa.

— Umrla je v Toplicah na Dolenjskem dne 2. oktobra soproga znanega gostilničarja, posestnika in bivšega župana Ivana Sitarja, gospa Ana Sitar roj. Valant. Pokojnica je bila znana vsem obiskovalcem dolenjskih Toplic kot postrežljiva in ljubezna gospa. Rajnka je bila stara komaj 43 let; zapušča sedem mladoletnih otrok. Naj počiva v miru!

— S pošte. Poštni ekspedient Cyril Novak v Makolah je prestavljen v Celje. Poštna praktikantinja Alojzija Lendovšek pri Sv. Barbari niže Marijabora je imenovana za poštno upraviteljico v Makolah pri Poljčanah.

— Podružnica Slomškove zveze za Hitijski okraj priredi dne 9. oktobra t. l. ob 2. uri popoldne v Šmartnem pri Litiji sestanek. Predava g. nadučitelj Fortunat Lužar o predmetu: »Iz duševanja otroških let«. Tovariši in tovarisce, udeležite se polnoštevilno!

— Nestrpnost. Iz Kočevja nam pišejo: Zaradi nameravane ustanovitve slovenske ljudske šole v Kočevju vlada pri Kočevljih grozen strah. V tem strahu grozijo Slovencem na razne mogiče načine; tudi takim, ki niso v nobeni zvezi s prošnjo za to šolo. Iz govorja vira vemo, da je mestni obč. tajnik P. nekemu mestnemu uslužbencu v mnjenju, da je tudi on podpisal prošnjo za slovensko šolo, zagrozil, da bo službo zgubil. Ime dotičnega uslužbenca na razpolago. Gospod tajnik, zapomnite si, da je taka grožnja kazniva. Sploh se čuje, da igra ta gospod prvo vlogo v agitaciji proti slovenski šoli. Svetujemo mu pa, naj bo lepo miren in ponižen, sicer bomo javnosti povedali, v katerem »zavodu« v Ljubljani se je naučil slovenščine. Pa tudi še drugega masla ima na glavi g. tajnik, tedaj bodite lepo ponižni in mirni napram Slovencem.

— Slepatica »Johanca« Jerovšek, ki je sleparica z zamaknjenostjo, se sedaj nekje skriva. Proti sleparici je vloženih več ovad. Tako je Meto Mose osleparila za 55 K pod pretvezo, da je prišel k njej nazaj Metin brat prosi pomoci. Meta ji je dala »za maše na Rakovnik«. Prosimo obvestila, kje se sedaj sleparica nahaja, da se jo more izročiti roki pravice.

— Prostovoljno gasilno društvo Vižmarje priredi veselico z vinsko trgovijo, ki se vrši v nedeljo, dne 5. oktobra t. l. v prostorih restavracije »Pri kolodvoru« g. I. Bernika v Vižmarjih. — Spored: Vinska trgovina, srečolov, petje in prosta zabava. — Začetek točno ob pol 4. uri popoldne. Vstop prost. Čisti dobiček je namenjen za nabavo novega gasilnega orodja ter se prostovoljni darovi najhvaležnejne sprejemajo.

— Skrivajte užgalice pred otroci. Posestnik France Janežič na Šuji ima ob svoji hiši zloženih veliko množino drv, trsk in drugega lesa, ki sega do strehe. Na podstrešju je pa nakupičeno seno in slama. Iz svojega kuhijskega okna je pa opazovala soseda šestletnega Janežičevega sina, ki se je tik tega suhega lesa igral z užgalicami na ta način, da je mesto cigareti si začigal posušeno divjo trto, katero je pušil, in le sreči je pripisoval, da se niso vsled dečkove neprevidnosti vnele suhe trske. Priponniti je še k temu, da so ravno Janežičevi otroci dne 30. septembra 1912 na Šuji povzročili požar, ki je uničil devet gospodarskih poslopij.

— Dlan si je prestrelil. Janez Perne, 13 let stari kajžarjev sin v Trzinu, je našel doma v nekem panju skrit samokres. Deček ni vedel, da je samokres nabit, zato ga je brezskrbno pregledaval in ga semertja obračal. Nenkrat poči strel ter mu krogla predre dlan desne roke in ga nevarno poškoduje.

— Socialnodemokratična svobodo-miselnost pred sodiščem. Minolo soto je stal pred zagrebškim sodiščem Josip Magjerić, delavec v zagrebški plinarni, in 11 njegovih tovarišev. Obtoženi so bili, da so s silo iztirali iz plinarne sodelavca Valenšaka, in sicer samo zato, ker ni hotel pristopiti socialistični organizaciji, kjer so bili organizirani drugi delavci. Priče so obtožbo potrdile in Josip Magjerić je bil obsojen na 14 dni, ostali prijazni drugi pa vsak na 8 dni zapora.

— Nesreča. Mizarski pomočnik Avgust Gosanc, 30 let star, iz Dev. Marije v Polju je pri nabiranju kostanja padel včeraj 10 metrov globoko z drevesa ter si polomil roke in noge. Pripeljali so ga v ljubljansko deželno bolnišnico.

Na ženskih klinikah je splošno znana Franc Jožefova grenčica najpričebljenejše odvajalno sredstvo. Tudi najbolj občutne pacijentinje jemljejo to izvrstno naravno sredstvo, ker je že v kratkem času dosezen gotov blagoden rezultat brez neprijetnih drugih učinkov. Tajni svetnik profesor dr. pl. Winckel v Monakovem piše: »S tem potrjujem, da se je, kakor že pri mnogih drugih zdravnikih, ugoden učinek naravne Franc Jožefove grenčice tudi pri mojih poizkusih kar najboljše obnesel.« — Kupi se v lekarnah, drogerijah in prodajalnicah rudinskih vod. Ravnateljstvo razpošiljalnice Franc Jožefovih zdravilnih vrelcev v Budimpešti.

Koroške novice.

k Deželni predsednik baron Fries-Skene se je vrnil z dopusta. Saljivi dovtipneži pravijo, da je bil v Albaniji (na počitnicah), kjer je študiral potrebe in šole Albancev, da po albansko-austrijskem vzorcu tudi Slovencem na Koroškem pripomore do slovenskih narodnih šol in političnih pravic. Zeleni je, da se želje dovtipnih šaljivcev res izpolnijo — v korist Slovencev v Korotanu. Govori se tudi, da »nemške« učiteljske kandidatnine resno grozé, da postanejo vse »bindišarke«, ako jim Benda ne dá hitro — dobrega kruha, četudi v slovenskih krajih.

k »Koroški Landesschulrat-Verordnungsbund izide po 10. oktobru. Radovedni smo, kakšne bodo te koroške šolske »Verordnunge«. O tem še natančneje poročamo.

k Poroka. Poročil se je v Volšperku c. kr. tajnik Jože Vunček z gospodčno Berto Hierzenberger. Vunček je rodom Slovenec iz junske doline.

k Prehod — marš — čez Ture so napravili vojaki 28. septembra. Maršala je ena havbiška baterija, 135 vojakov moštva, 40 konjenikov in 35 častnikov. Vsi so bili »kriegsmäßigt« opravljeni. Pohod se je vršil od Malnic po starim rimskim poti čez 2463 m visoke Korntauern in so marširali 11 ur. Ko so prišli do Böcksteina, kjer je bil odmor. Drugi dan so se vrnili čez malniške ture (2450 m) nazaj v Beljak. Vojnaščvo je to »vojno operacijo« dobro prestalo.

k Dob pri Žrebu (Koroško). Za lovce. V nedeljo se je vršil lov v celovški okolici. Nek »nedeljski jager« pa je na paši privezanega konja — ustrelil, ker je misil, da je kaka — zverina iz Stabalpe. To je gola resnica, ki jo lahko vsak bere v »Štimcah«. To se je zgodilo 28. septembra t. l. v vasi Dob celovške okolice.

k Inšpektor južne železnice v Belejaku g. A. Kropac gre v pokoj.

k Letina na slovenskem Koroškem je srednja; po nekaterih krajih dobra, drugod zopet slaba. Seno je izpodjedel precej črv. Sadja ne bo veliko. Mnogo jabolk in hrušk pa je v labudski dolini.

k »Bela vrana.« V Beljak pride za kaplana »bela vrana« — tako pišejo »freie Štimce« — čeprav se novi kaplan piše Hans Braun. Nacionalci mu pravijo »bela vrana« zato, ker je straten nacionalni agitator za nemški Schulverein. Kam plove nemška koroška duhovščina?

k Tečaj za vojaške novice se je vršil v nedeljo, 28. septembra v Pliberku. Prišlo je trideset cesarskih fantov — večinoma Orlov. Govorili so: g. kaplan Hornbök, dr. Rožič in kand. teol. Božič. Večina fantov je prejela tudi sv. zakramente. Vrlim fantom kličemo: Ostanite zvesti cesarju in domovini!

k Na Koprivni pri Sv. Ani se vrši v nedeljo, 5. t. m., velika Konstantinova slavnost. Dopoldne sv. maša pri Sveti Ani s procesijo. Po cerkvenem opravilu govori dr. Rožič o zgodovini krščanstva.

k Na ženskem učiteljišču v Celočovcu so se oglastile tri učenke za pouk v slovenščini. Toda vestni »koroški« pedagogi so rekli, — da jih je premalo, in slovenščina se letos sploh ne bo poučevala na celovškem ženskem učiteljišču, kjer so pred par leti celo Albanci dobili gostoljubno streho. Da, da, Nemci — posebno koroški — delajo »Verfallspolitik in Österreich«. Sami sebi kopljajo grob s svojim »stražm deutsches-fortschrittlich« — Zato pa okrog sto nemških prepriantov čaka na službe v slovenskih krajih! — Bravo!

Izpred sodišča.

Za kaj je dandanes duhovnik tožen. Valentín Žigman, zidar v Zagorju na Krasu, o katerem ve vsak človek, da je skoro popolnoma gluhi, je tožil zaradi razdaljenja časti gosp. J. Baloha, svojega duhovnega pastirja. Stvar se je vršila tako-le: V trgovini g. Urbančiča v Knežaku je bil tožitelj vprašan, če ima res »Slovenski Dom«. Ta beseda ga je razburila in je prav po liberalno olikano odgovoril: Prmejdus, jaz se nobenega hudiča ne bojim. Pa tudi po bero ni treba priti. Dobil je odgovor, da ne bo treba. Obtožitelj Žigman je pa trdil, da se mu je rekla beseda »jud«. Dve priči gospici trgovski uslužbenki sta prisegli, da tega niste slišali, tožitelj pa je prisegel, da je to besedo slišal. Na podlagi te prisegi tožitelja je bil g. Baloh obsojen na 10 kron. Od obsojenca predlagana priča g. kaplan iz Knežaka, da naj bi tudi prisegel, da ta beseda ni bila izgovorjena, je bila od sodnika odklonjena. Sodil je dr. Kovč. Obsojenec je takoj prijavil priziv. — V torek, dne 30. septembra, se je vršila vzkljuna obravnava v Ljubljani. Zagovornik je bil g. dr. Adlešič iz pisarne dr. Pegana. Pri razpravi je bil toženec oproščen, Žigman pa nosi vse stroške.

MOČ NEMŠKE ARMADE

bo po novi veliki vojaški predlogi, ki se je izvedla s 1. oktobrom letos, naslednja: Pehota se pomnoži s 15 novimi pruskimi, 2 bavarškimi, 3 saškimi in 2 virtemberškimi bataljonoma ter štejejo vsega 669 bataljonov, tako da ima sedaj vsak polk po tri bataljone. Od približno 498 pruskih pehotnih bataljnov ima nekako polovica 69% vojne moči, druga polovica pa 62%. Najvažnejši uspeh vojaške predloga so visoke postavke, ki zagotavljajo primerno vojno izobrazbo čet in poveljnjkov. — Tudi za poljsko artiljerijo so se postavke izdatno izviale. Od 600 voznih baterij je za 225, ki so razmeščene na meji, dočlena postavka po 100 konj, tako da se že v mirovnem stanju lahko vpreže 6 topov, 3 municipske vozove in opazovalni voz. Za ostalih 345 baterij je dočlenjeni toliko konj, da vprežajo lahko vseh 6 topov in opazovalni voz. — Konjenica je s 1. oktobrom dosegla število 548 eskadronov; na Bavarskem bodo še manjkajoče pete švadronse sestavili do leta 1915. Vsak konjeniški polk šteje sedaj 740 mož in podčastnikov ter 726 konj. S pomočjo 6 na novo ustanovljenih konjeniških polkov se je ustanovila nova konjeniška divizija, ki jo podpirajo nove kolesarske stotnije. Jezdeče baterije nastopajo lahko sedaj s širimi vprežnimi topovi, 4 municipskimi vozovi in 1 opazovalnim vozom. — Kar se tiče strojnih pušk, ima sedaj vsak pešpolk in vsak bataljon po eno stotnijo in vsaka konjeniška divizija po en oddelek strojnih pušk. — Pri težki artiljeriji poljske armade se je čimdalje bolj uveljavil top za strmo strešjanje, tako da so odlični veščaki mnjenja, da je nemška armada v tem oziru na prvem mestu. Tudi pri poljski artiljeriji se je v večjem številu uvedel velikokaliberski strmostrelni top, tako da uporablja samo vsaka divizija po en oddelek poljskih havbic. — Dalje so se u

Razne stvari.

Če vdova naroča spominske trakove. V neki varšavski tiskarni je nedavno naročila neka vdova trakove za pogrešne vence, ki naj bi imeli sledeči napis: »Počivaj v miru! — Na svjedeno!« V zadnjem trenotku pa je hotela žena, da bi bil napis na vencu še prisnješi, pa je brzojavila tiskarni, naj pristavi besedam: »Na svjedeno!« še besedi »v nebesih«, ako bo kaj prostora ostalo. Tiskarna je ugodila želji žaljoče vdove. Ko pa se je vršil pogreb, so brali pogrebc in drugi ljudje začudenii napis na vencu, ki se je glasil: »Počivaj v miru! — Na svjedeno v nebesih, ako bo kaj prostora ostalo.«

Nemški strokovnjaki v Novi Srbiji. Nemška vlada je odgovorila srbski, da so zaprošeni strokovnjaki za poljedelstvo, gozdarstvo in živinorejo ter s tem združene melioracije in eksploracije v Novi Srbiji že na poti v Belgrad.

Še 1000 orožnikov sprejmejo v Srbiji za službo v novih krajih.

Srbija rabi veterinarje. Srbska vlada je razpisala osem mest okrožnih veterinarjev, ki so odprta tudi inozemskim diplomiranim veterinarjem, ako znajo srbski ali kak drug slovenski jezik. Začetna plača 1500 dinarjev in 480 dinarjev doklade.

Millionska zapuščina russkim kmetom. Iz Peterburga poročajo, da je znani milijonar Rüth zapustil več milijonov rublov, da bi se olajšala beda russkih kmetov.

Povzročitelj revmatizma odkrit. V nekem izvestju pariške biološke družbe so objavljeni poizkusi, potom katerih so odkrili povzročitelja revmatizma. Dognali so, da se nahajajo v krvi in udih revmatičnih oseb mala, svetlikajoča telesca, ki pa niso mikrobi, temveč male živalice, imenovane protozoeni, ki igrajo enako vlogo, kakor trypanosomi pri bolezni, ki povzroča zaspanost.

Zaradi klobase umor. V Bolcanu je 63letni delavec Gregor Wierer zakljal 33letnega delavca Giovannija Giovannellija, ker mu ni hotel dati klobase. Wiererja, ki je že enkrat radi umora preselil 8 let v ječi, so zarli.

Zadnje vesti.

DR. KREKU.

Domžale, 4. oktobra. Velikemu dobrotniku in ljubljencu slovenskega ljudstva, svojemu dičnemu poslancu dr. Kreku izrekamo najtoplejšo zahvalo za tako sijajni nastop v zbornici ter ga zagotavljamo svojega popolnega neomajnega zaupanja in mu navdušeno kličemo: Slava! — Zupan Janežič, župan Dimec, Habjan, Kuralt, Končan, Flerin, občinski svetovalci; župnik F. Bernik.

ZAHTEVE VOJAŠKE UPRAVE DO DELEGACIJ.

Dunaj, 4. oktobra. V včerajšnjem skupnem ministrskem svetu se je v prvi vrsti doseglo soglasje radi večjih armadnih zahtev. Zahteve se 435 milijonov kron več. Za vojaške konje in izpopolnjenje vojaških potrebščin 200 milijonov kron, za stroške ob balkanskih dogodkih 235 milijonov kron. Delegacije se sestanejo 17. novembra, prestoni govor bo dne 18. novembra. Vojaška uprava zahteva, da se zviša število vojaških novincev za 35 do 36 tisoč mož, kar se zgodi stopnjevanje tako, da bo celotno število dovršeno do 1. oktobra 1918. Vsled nove brambne reforme se zahteva za nove monture itd. 24 milijonov kron. Predlogi šefa generalnega štaba so na celi črti prodri. Tuk pred zasedanjem delegacij se skupni ministrski svet še enkrat snide.

ALBANCI POPOLNOMA PORAŽENI. Belgrad, 4. oktobra. Albanci so popolnoma poraženi ter na celi črti beže. Na begu so se njihove kolone razpršile na vse strani. Albanci so s heroičnim junaštvom poizkušali zavzeti Prizren. V četrtek so napravili naskok, a so bili od Srbov sijajno odbiti. Izgube Albancev so bile pri naskoku kolosalne. Srbi so jih pustili, da so brez odpora prišli 500 metrov do obrambnih jarkov, nakar je naenkrat 5000 pušk in 45 brzostrelnih topov otvorilo streljanje na Albance. Albanci so bežali. Cilj njihovega divjega umikanja je bila Djakova. Kakor javlja srbski poveljnik v Prizrenu, umikanje Albancev na Djakovico ne ni ustavljen.

TURČIJA NE VE, KAJ BI.

Carigrad, 4. oktobra. Mladoturški odbor je razdeljen v dva tabora; eden bi rad Grčiji iztrgal egejsko obrežje in Solun s sodelovanjem Bulgarije, drugi

pa je proti temu. Grška vlada je sicer stališče Turčije glede vakufov in državljanstva mohamedancev bistveno sprejela. Armada je seveda za vojsko, ne da se pa za moment še nič reči, kako se dogodki razvijejo. Velesile delajo za ohranitev miru.

AVSTRO-OGRSKI POSLANIK V BELGRADU, UGRON, PRESTAVLJEN V BUKAREŠT.

Dunaj, 4. oktobra. Avstro-ogrski poslanik v Bukareštu, grof Fürstenberg, je prestavljen v Madrid. V Bukarešt je prestavljen dosedanj avstrijski poslanik v Belgradu pl. Ugron.

RUMUNSKO POSOJILO.

Pariz, 4. oktobra. Rumunija na Francoskem posojila ni dobila. 200 milijonov posojila ji da nemška skupina v Berolini.

PAŠIČEV ODHOD Z DUNAJA.

Dunaj, 4. oktobra. Pašić se je danes odpeljal z Dunaja. Na kolodvoru so ga hrvaški in srbski dijaki pozdravljali z živio-klici.

DOGODKI V BOSNI.

Sarajevo, 4. oktobra. Mestni župnik Podmerski je bil danes pred vladnim komisarjem radi zadeve prestopa v katoliško vero Srbkinje Pavlović obsojen na 300 K globe, Pavlovičeva na 20 kron in prednica samostana na 10 K, ker ni javila stanovanja dekllice policiji.

AVSTRIJSKI POLJAKI PROTI PRUSSIJI.

Lvov, 4. oktobra. V celi Galiciji se na shodih zahteva, da naj Poljsko koloto tako v državnem zboru kakor v delegacijah nastopi proti razlastitveni politiki Prusije.

PONESREČEN PARNIK.

Rio de Janeiro, 4. oktobra. Parnik brazilskega Lloyda »Borborema« je trčil skupaj z nekim remonterjem, ki je vozil 51 oseb. 30 oseb je utonilo.

NESREČA PRI VOJAŠKI VAJI.

Inomost, 4. oktobra. Pri prehodu divizije vojaškega trena preko sedla Lavač so se splašili konji. Več vojakov je prišlo pod voz; eden je mrtev, trije so težko poškodovani.

KOLERA.

Budimpešta, 4. oktobra. Po deželi je 12 novih slučajev kolere.

ŽELEZNIŠKA NESREČA.

Plauen, 4. oktobra. Dva tovorna vlaka sta karambolirala. Oba strojvodovi sta mrtvi, več uslužencev je ranjenih.

POMILOŠČENJE POLITIČNIH KAZNJENCEV NA ŠPANSKEM.

Lisbona, 4. oktobra. Tu je pomilosčenih 268 političnih kaznjencev.

ATENTAT NA REKI.

Reka, 4. oktobra. Radi včerajšnjega bombnega atentata na guvernerjevo palačo je bilo zaprtih 20 oseb, ki so pa že izpušcene. Baje je bomba napravil neki mehanik v Trstu.

ZEPPELIN PONESREČIL.

Berolin, 4. oktobra. Grof Zeppelin se je pri ježi v Švici ponesrečil. Poškodbe so lahke.

Ljubljanske novice.

Ij Cesarjev god st je danes slovensko praznoval. Sveti maši v stolnici so prisostvovali zastopniki oblastev. Raz mnogih hiš v Ljubljani plapolajo zastave. Včeraj zvečer je bil v proslavo cesarjevega godu deželni dvorec čarobno razsvetljen.

Ij 65letnico cesarjevega vladanja je danes zjutraj ob pol osmih praznoval tobačno delavstvo s sveto mašo na tvorničnem dvorišču. Maševel je č. g. Mariofilj Holeček. Pri sveti maši je izbornno pel pevski zbor Katol. društva za delavke pod vodstvom pevovodje č. g. Ferjančiča. Pred in po sv. maši je svirala godba Slov. k. izobraževalnega društva na Viču. Sveti maše so se udeležili malone vsi uradniki tobačne tvornice na čelu jim ravnatelj gospod Pross, in delavstvo.

Ij Dne 4. oktobra leta 1813. — torej ravno danes sto let! — so grmeli topovi z ljubljanskega gradu ter bruhal bombe dolni nad mesto, dokim so z Golovca odgovarjali drugi topovi in metalni bombe v grajske zidove. Kaj je bilo? Francozi, od leta 1809. gospodarji v deželi, so se obupno branili pred avstrijskimi četami: ljubljanski grad je bil na Kranjskem njih zadnja postojanka. Tu so se hoteli še držati. Od štirih popoldne do osmih zvečer je trajalo grmenje topov. Prebivalstvo si je upalo iz hiš. Toda drugega dne so se moralji Francozi udali. Ko je mesto zvedelo to novico, je vse veselo drlo iz

hiš, mesto je bilo zvečer razsvetljeno, celo najubožnejše predmestne hišice so se svetile v lučicah, vse je bilo živo na ulicah. — Čez 14 dni je prišel usoden boj pri Lipskem, ki je zadal Napoleonovi slavi smrtni udarec.

Ij Prvo veliko predavanje S. K. S.

Z. v letošnji sezoni. Odbor S. K. S. Z. za Ljubljano je sklenil prirejati vsak teden predavanja po okrajnih družtvih, vsak mesec pa najmanj eno veliko predavanje za člane vseh naših ljubljanskih družev. Ta predavanja naj bi tudi po vsebini stala na višku. Predavalni bodo na teh predavanjih naši najodličnejši govorniki in predavatelji. **Prvo tako predavanje bo prihodnji teden ob 8. uri zvečer v veliki dvorani Ljudskega Doma.** Tega predavanja naj se udeleže somišljeniki in somišljenice v najobilnejšem številu, ker bo to predavanje za vse kar najzanimivejše.

Ij Najceneje se nauči raznih jezikov v kurzih S. K. S. Z., ki se otvorijo te dni. **Kdor se želi učiti poljščine, češčine, hrvaščine, nemščine ali italijanščine, naj se takoj javi** ali v našem uredništvu ali pa v delavnikih v Ljudske Domu, I. nadstropje od pol 9. do 12. ali od 3. do pol 7. ure zvečer. — Istočas se sprejemajo tudi oglasila za pouk v stenografiji in za umetniški tečaj. Umetniški tečaj se bo vršil v delžnem muzeju.

Ij Mlajše somišljenike in somišljenice v Ljubljani opozarjam, naj se vsi vpišejo v socialno-političen tečaj S. K. S. Z., ki se prične te dni. Poučevalo bo o raznih predmetih več odličnih učnih moči. V tej šoli vsak v kratkem času pridobi mnogo potrebnega znanja. Oglasila se lahko v našem uredništvu ali pa v Ljudskem Domu.

Ij Občni zbor »Ljubljane« je danes ob 8. uri zvečer v društvenih prostorih.

Ij Ženski oddelek Slov. kršč. soc. zveze priredi v nedeljo, dne 12. oktobra ob 5. uri popoldne v Ljudskem Domu znano Medvedovo drama »Za pravdo in srce« izza časa zadnje kmečke vojske. Pohitimo ta dan vsi tja, da slišimo Medvedove poetične besede in da se ga spomnimo še enkrat ob odkritju njegovega spomenika. Spomin na velikega pesnika nas kliče v Ljudske Dom. Stari igralci se že pridno pripravljajo za to lepo igro, ki nas povede v kmečko vojsko. Na svjedenje!

Ij Ljubljanski občinski svet ima izredno sejo v ponedeljek. Poleg ponovne obravnavne o kanalskih pristojbinah bo, kakor poroča uradni list, obravnaval v tajni seji tudi o dopisu poveljstva tretjega vojnega zbora o zgradbi neke vojašnice v Ljubljani.

Ij Ljubljanski poslanec proti uradnikom. V današnji nočni seji deželnega zборa se je poslanec ljubljanskega mesta A. Ribnikar spravil nad partikulacijo uradnikov in je grajal, da se uradnik odmeri potna pristojbina od kilometrov pešoje pri uradnih obhodih. Ribnikarja so poslali v deželni zbor liberalni uradniki, ki naj se sedaj s svojim poslancem zmenijo.

Ij Vincencijeva konferenca Sv. Petra v Ljubljani naznanja svojim članom, da se vrši seja v ponedeljek, to je 6. oktobra 1913 ob 6. uri zvečer v Marijanščici.

Ij Kriza slovenskega gledališča. Danes so se zbrali v gledališču vsi člani in članice slovenskega gledališča, ki so še ostali v Ljubljani. Po daljši debati so sklenili: Ustanovi se »Klub slovenskih gledaliških igralcev in igralk«. Zavežemo se, da ne bo nobeden prirejal na svojo pest niti predstaviti kabaretih večerov in deklamacijskih večerov. Izvolili so si pripravljalni odbor (Skerbinšek, Danilo, Povhe, Šest, Bukšekova), ki sestavi pravila kluba in jih predloži vladi v potrjenje in potem sklice ustanovni občni zbor; naprosi deželni odbor, da brezplačno prepusti slovensko deželno gledališče z vsem inventarjem v svrhu prirejanja predstav in dā podoporo. Naprosi »Dramatično društvo«, da prepusti arhiv in garderobo; naprosi občinski svet ljubljanski za subvencijo, oziroma podpore za igralce, ki so ostali brez engagementov. Pripravljalni odbor določi poslovni red, ki ga naj predloži ustanovnemu občnemu zboru v odborenje. V kolikor je sedanji ansambl nepopoln, naj vodstvo pridobi primerne moči, da se omogočijo redne predstave. Pripravljalni odbor naj vse potrebitno ukrene, da se čimprej ustanovi in otvoriti dramatična šola v Ljubljani. Pripravljalni odbor naj kooptira nekatere gospode neigralce, ki bi bili volji ni sodelovali pri vodstvu.

Ij Otvoritev gospodinjske šole pri uršulinkah v Ljubljani. Z novembrom se otvorí pri uršulinkah v Ljubljani gospodinjska šola. — Pouk bo teoretičen in praktičen, da se učenke temeljito izobrazijo v vseh strokah, ki spadajo v gospodinjstvo; učilo se bo kuhne, sivanja, pranja, likanja, vrtnarstva, gospodinjstva, gospodinjskih opravil, zdravilstva, vzgojeslovja itd. Učni načrt obsegajo tudi jezikovni pouk in računstvo. — Poleg tega bodo obstojali posebni tečaji za eno ali drugo tu navedeno stroko, n. pr. kuhrske tečaj, tečaj za šivanje itd., za one ki ne vstopijo kot redne učenke gospodinjske šole, da bi se udeleževali celokupnega pouka, ampak želje le nadaljnje izobrazbe v enem ali drugem zgoraj omenjenem predmetu. — Pouk traja na gospodinjski šoli 10 mesecev ter se vrši izvezemši nedelje, praznike in šekaj drugih ferialnih dni, vobče vsak dan od pol 8., oziroma 8. ure zjutraj do 6., oziroma pol 7. ure zvečer; le v soboto popoldne je pouka prost. Redne učenke gospodinjske šole morejo vstopati le v začetku šolskega leta (letos izjemoma z novembrom). Pouk v tečajih traja po želji in dogovoru; učenke lahko vstopijo in izstopijo, kadar je. — Solnina znaša za obiskovanje pouka na gospodinjski šoli in tečajih, — če se učenka uči navadne kuhe, — mesečno 10 krov; za pouk v fini kuhi je šolnina višja. Učenke gospodinjske šole in kuhrskega tečaja obedujejo v zavodu ter plačajo obred sproti po preračunani ceni. — Vpisovanje v gospodinjsko šolo, oziroma tudi v tečajev se vrši dne 16. in 17. oktobra tekočega leta v uršulinskem samostanu, Kongresni trg št. 18, od 9. do 12. ure dopoldne in od 2. do 5. ure popoldne. K vpisovanju je prinesiti krstni list in zadnje šolsko izpričevalo. Vpisnina, oziroma prispevek za učila znaša 5 K. — Vsa drug

bila 2. t. m. obveščena iz Belgrada, da je uradnik neke tamošnje tvrdke, po imenu Dragutin Antonović, poneveril 13.000 K in pobegnil kot domnevajo v Zagreb ali Ljubljano. Star je 29 let, visoko zraščen, s plavimi lasmi, rjavih oči. Imel je nekoliko brade ter je bil oblečen elegantno. Zasledujejo ga s tiralico.

Ij **Pozikušen vrom.** Včeraj, dne 1. t. m., ob tri četrt na 12. uro ponoči so hoteli tatovi vložiti v gostilno pri Ribicu na Karolinski zemlji, in sicer iz vrtu skozi gostilniška vrata. Gostilničar in družina so šli že spati, kar zasliši gospodinja na vrtu neko rahlo ropotanje. Ko pa vnovič bolj močno zaropoče, pogleda skozi okno iz prvega nadstropja in vidi, da so pred vrti vložili. Nato zakriči in pokliče svojega moža, nakar jo nočni gostje popihajo. Pozneje se je dognalo, da so prinesli domačo žrt na vrt, da bi z njim dvignili vrata, kar pa se jim ni posrečilo, ker so se z ropotom izdali. Sled jmao za njimi.

Ij **Nogometna tekma Gradec-Ljubljana.** Jutri igra prvo moštvo Ilirija proti prvemu moštву graškega Rapiča. Ne bomo izgubljali veliko besedi. Ako hoče kdo videti lepo in interesantno tekmo, ima tu priliko. Tekma se vrši na klubovem igrišču za dirkališčem in se prične točno ob 3. uri po poldne. — Vstopnina: zaklopni sedež 2 K, navadni sedež 1 K, stojische 60 vin. — Tekma se vrši ob vsakem vremenu.

Ij **Društvo jugoslovenskih uradnikov denarnih zavodov — krajevna skupina Ljubljana** — priredi prihodnji torek, dne 7. t. m., ob 8. uri zvečer svoj četrti priateljski sestanek v restavraciji Mraka na Rimski cesti. Ker se bo na tem sestanku razpravljal o raznih težnjah društva in uradništva denarnih zavodov sploh, vabimo vse gg. tovariše člane, da se sestanka zanesljivo udeleže. Dobrodošli pa so tudi gg. tovariši nečlani. — Odbor.

Poskusite! Skrbna postrežba!

Ostanki 40 metrov za 18 K

lepo izbrani kanafasi, flanele, modrotisk, belo blago, itd. vse najboljše kakovosti, dolgi 3—12 m (vzorci ostankov se ne pošiljajo). Tudi sicer kupite lano in bombažasto blago: platno, blago za rjuhe, damast, kanafas brišače, barhente, flanele za gospodinjstvo in oprave za neveste najceneje pri znani podkrkonoški tkalnici 2712

Jan. Škoda, tkalnica Cerveuy Hostelec Št. 16, Češko
Vzorec vsakomur zastori in franko!
Plačite ponje še danes.

Tržne cene.

Cene veljajo za 50 kg.

Budimpešta, 4. oktobra 1913.	
Pšenica za oktober 1913	10:54
Pšenica za april 1914	11:40
Rž za oktober 1913	8:19
Rž april 1914	8:92
Oves za oktober 1913	7:62
Oves april 1914	8:91
Koruza za maj 1914	6:62

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306:2 m, sred. tlak 736:0 mm

Den	Cas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Precipitacija v 24 urah v mm
3. 9. zvez.	738:5	14:4	sl. zab.	• osno		
4. 7. zjutr.	736:8	9:5	sr. svzh.	del. obl.	0:0	
4. 2. pop.	734:9	18:0	sr. jjzah.	dež		

Srednja včerajšnja temp. 14:2°, norm. 12:5°.

3070

Globoko potrtim srcem naznajamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je naša iskreno ljubljena, nepozabna hčerka, nad vse dobra sestrica

FANI
učenka IV. razreda Lichtenhurhovega zavoda

včeraj, 3. oktobra ob 7. uri zvečer po kratki in mučni bolezni, prevredna s sv. zakramenti za umirajoče, v 10. letu starosti mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb drage rajnice se vrši 5. oktobra ob pol 4. uri popoldne iz mrtvačnice deželne bolnice na pokopališču k Sv. Križu.

Drago hčerko v sestrice priporočamo v blag spomin in molitev.

V Ljubljani, 4. okt. 1913.

Zaluboča rodbina FLEGAR.
Mesto vsakega posebnega obvestila.

ZAHVALA.

Povodom smrti našega dragega, iskreno ljubljenega očeta

FRANCA LENČE

posestnika in gostilničarja v Klečah

Izrekamo tem potom vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prisreno zahvalo za izkazano sočutje in mnogobrojno spremstvo ranjega na zadnjem potu.

Posebno se zahvaljujemo prečastitim gg. duhovnikom, ki so na prvem mestu opravljali pobožne molitve za ranjega in ki so nam bili kakor gg.: svetnik Zupan, ginn. profesorji dr. Knific, Breznik, Arh, Kržišnik in Prešern ob očetovi bolezni v posebno tolažbo, in ostalim gg. profesorjem zavoda za udeležbo pri pogrebu. Prav prisrčna zahvala g. gostilničarju „Racu“ za njegovo zvesto priateljstvo, ki ga je obranil ranjemu do groba, teti Dori, ki je s plemenito požrtvovalnostjo do zadnjega izdihlaja stregla svojnemu bratu, vsem darovalcem krasnih vencev, sl. učiteljstvu, šolski mladini, gasilnim društvom Ježica, Stozice itd. Vsem tisočera zahvala!

V Klečah, 4. vinotoka 1913.

Zaluboča družina Lenče.

Bludenc, 1./10. 1913.

P. n.

Tem potom usojamo si vlijudno naznaniti, da smo poverili samoprodajo naših izdelkov tvrdki

Fr. Kalmus & F. P. Vidic & Komp.
v Ljubljani;

zahvaljujemo se za izkazano nam zaupanje in prosimo, da se v bodoči naslavljajo dopisi in naročila na imenovano tvrdko.

Velespoštovanjem

Vd. Lutz & sinovi.

Pšenična moka specialna znamka „JAKO“.

Djakovski valjčni mlin d. d. v Djakovu.

Komisija za zalogo pri A. ŠVARA, Frančiškanska ulica številka 6. LJUBLJANA.

Da uvedemo izvrstni domači pridelek, ki smo ga spravili na trgov pod znamko „Jako“, ga oddajamo tudi v vrečah po 25, 50 in 100 kilogramov in notiramo naše najniže cene, ki jih prirejamo vedno pšeničnim cenam primerno, in priporočamo, da ga za poskušno naročite.

Cene veljajo za 50 kg inklusive vreča iz komisije za zaloge v Ljubljani, in se dostavlja mestnim odjemalcem proti 50 vinarjem za užitnino in dostavljanje za vsakih 50 kg franko na dom ter jemljejo nazaj prazne vreče, in sicer one za 100 kg po 62 vinarjev, za 50 kg po 40 vinarjev in za 25 kg po 22 vinarjev.

3077

St. 0 najfinješi izvleček	znamka Jako po K 17:30
1 enaka za žemlje	" " " " 16:60
2 posebno fina moka za dom. kruh	" " " " 16:—
3 posebno fina moka za gospodinjstvo	" " " " 15:30
4 najfinješa moka za gospodinjstvo	" " " " 14:20
5 fina moka za gospodinjstvo	" " " " 13:—
6 " " " " črni kruh	" " " " 11:60
Moka za krmo	" " " " 7:50
Pšenični otrobi, jamčeno čisti, drobni debeli	" " " " 6:40
	6:40

Št. 21505.

RHZPIS

Ustanov za obubožane obrtnike.

Občinski svet ljubljanski ima za leto 1913 oddati dvajset mest »Cesarja Franca Jožefa vladarsko-jubilejne ustanove mesta Ljubljane za onemogočljive ljubljanske obrtnike«, vsako mesto po 100 kron. Obdarjencem se bodo dotični zneski izplačali dne 2. decembra t.l.

Pravico do te ustanove imajo brez lastne krvide obubožani obrtniki obojega spola, ki so vsaj eno leto v Ljubljani samostojno, na svoje ime, upravičeno izvrševali kak obrt, ali pa v dove obrtnikov, če so po moževi smrti njegov obrt upravičeno vsaj eno leto nadaljevale.

Te obrne okoliščine morajo biti v prošnji in njenih prilogah nepobitno dokazane in tudi naveden pravi vzrok obubožanja.

Prosilci in prosilke, ki v Ljubljani prebivajo, so enako upravičeni ne glede na svojo domovinsko pravico in državljanstvo. Pri njih odloča le učinkovito.

Med prosilci pa, ki ne prebivajo več v Ljubljani, imajo oni, ki imajo ljubljansko domovinsko pravico, prednost.

Prav tako imajo ob sicer enakih razmerah prednost oni prosilci, ki ne vživajo zase ali za svoje občinske stalne podpore, ali meščanske podpore ali pa preskrbe v ubožni hiši.

Prošnji je vsekakor priložiti domovinsko izkazilo in pri onih prosilcih in prosilkah, ki niso v Ljubljano pristojni, tudi izjavo domovnega občinskega urada o tem, imajo li vžitek kake stalne občinske podpore in v kateri izmeri.

Prošen, ki teh okoliščin ne bodo izpričevale z vso jasnostjo, se ne bo vračalo prosilcem v popolnitve, temveč se nanje kratkomalo ne bo oziral.

Prošnje je vlagati

do ušteveta 31. oktobra t.l.

na vložnem zapisniku podpisanega mestnega magistrata.

Mestni magistrat ljubljanski,

dne 1. oktobra 1913.

Ljubljana, 1/10 1913.

P. n.

Z ozirom na onostransko naznanilo si usojamo najvlijudnejše javiti, da smo prevzeli od tvrdke

Vd. Lutz & sinovi
v Bludencu

samoprodajo njenih izdelkov in prosimo vlijudno, da se nam prijazno nakažejo cenjena naročila, ki jih bomo, kot običajno, izvršili kar najbolje.

Velespoštovanjem

Fr. Kalmus & F. P. Vidic & Komp.

— Prijatelje našega lista prosimo, da agitirajo za nove naročnike. Mnogo je še slovenskih hiš, gostiln in trgovin, kamor zahajajo naši somišljeniki, a še niso naročene na „Slovenca“. Agitirajte za nove naročnike!

Sprejme se spretet

trgovski pomočnik

pri Jos. Klemenčiču, trgovcu s specijalo in manufakto v Kamniku. 3574

Kot kuharica

zeli dobiti službo pri kakem gosp. duhovniku, ali pa :: hišina pri kaki družini zanesljiva tudi kot oseba. Naslov pove uprava tega lista pod številko 3073. 3073

Kuharica

Sprejme se takoj za kuharico v boljšo hišo blizu Ljubljane pridna in poštena oseba z dežele. Naslov v upravnosti „Slovenca“ pod številko 3079. 3079

Dekle s Koroškega

staro 17 let, večje slovenščine in nemščine v govoru in pisavi, išče službe strežnice, varhinde otrok ali sobarice v kaki krščanski, narodno-misleči družini. Več pove upravnost lista pod štev. 3006.

Kamnoseška obrt

Št. 3942/13.

Oklic.

Dne 15. oktobra 1913 ob 11. uri dopoldne se bo vršila na parni žagi v Črnem Vruhu nad Idrijo prisilna

javna dražba lokomobila

št. 12.421, 12 konjskih sil, tvrdke R. Wolf — (Magdeburg—Buckau). Lokomobil je rabljen, a prav dobro ohranjen.

Po strokovnjaku cenjena vrednost znaša 5000 K; ponudbe pod tretjino te vrednosti se ne bodo sprejemale.

Kupnino je takoj ob koncu dražbe izročiti v gotovini dražbo vodečemu uradniku.

Lokomobil se lahko ogleda na imenovani parni žagi na dan dražbe od 9. do 11. ure dopoldne. Natančneje podatke se pozove lahko pri c. k. davčnem uradu v Idriji.

Jamstva c. k. okrajno glavarstvo ne prevzame nikakega.

C. kr. okrajno glavarstvo v Logatcu

3040

dne 30. septembra 1913.

Moderne krasne bluze

iz svile, gaza, čipk, etamina, volne in barheta, vrhnja in spodnja krila, pleteni jope, vse v največji izbiri po zelo ugodnih cenah

3028

*v modni in športni trgovini***P. MAGDIĆ, LJUBLJANA**

nasproti glavne pošte.

2 bencin motorja
dobro ohranjena, eden za 15 konjskih sil, drugi za 8 konjskih sil močan, sta po nizki ceni na prodaj. Motorja se vidita v obratu. — Naslov se izve pri upravnosti „SLOVENCA“. 3064

Penkala**Zlato polnilno pero biser!**

Varnostni sistem, natančen izdelek, 14-kar. zlato pero z iridium-konico, najboljši trdi gumi, cena K 14—, 16—, 18— in višje.

Penkala polnilni svinčnik

K 1:20, razkošno opremljen K 1:80 in 2:40. Dobi se povsed. 2999

SODI.

Več vrst sodov ima na prodaj A. Repič, sodarski mojster v Ljubljani, Trnovo. 2633

nagrobnih spomenikov

enostavne do najfinje izvršitve, dalje grobni okvirjev, plošč in raznih drugih v kamnoseško obrt spadajočih predmetov.

Ker se razproda vsa zaloga spomenikov, se prodajajo isti za lastno ceno.

Ignacij Čamernikova vdova
Ljubljana, Komenskega ulica 26.

2781 5

Št. 25.

Razpis.**Natečaj za sestavo načrtov in proračuna za osemrazrednico v Tržiču (Gorenjsko).**

Načrt vsebuje: 12 učnih sob, telovadnico, risalnico, prostore za kuhinjski in gospodinjski tečaj, stanovanje za nadučitelja, pisarno za nadučitelja, sobe za učila, posvetovalnico in stanovanje za šolskega sluga.

Najboljši načrt dobi nagrado 900 K, drugi 650 K in tretji 450 K.

Načrt, ki se bo dejansko spreljal, je s to nagrado kupljen v last, ne da bi se zavezal krajni šolski svet dotičnemu stavbo oddati.

Prvotni razglas je s tem razveljavljen in se rok podaljša do 1. decembra 1913.

Pripomni se, da generalni projekt ni na razpolago pri c. k. okrajnem šolskem svetu.

Krajni šolski svet tržički, Gorenjsko.

dne 3. oktobra 1913.

Izboljšajte promet

v svoji gostilni z izvrstnim cenom

— plzenskim pivom —

iz Češke delniške pivovarne v Čeških Budejvicah. Največja čisto slovenska pivovarna. Zaloga v Ljubljani: V. H. ROHRMANN. Zaloge v Zagrebu, Trstu, Pulju, Zadru i. t. d.

Okusite

tisto pivo v slovanskem Grandhotelu „Balkan“ Trst, via della Caserma in v slovanskem hotelu Lacroma na Gradu.

3453

Št. 1910.

Razpis.

Razpisuje se natečaj na mesto

občinskega zdravnika za mestno občino Punat s sedežem v Puntu.

Letna plača je K 3000, vrhutega dobi zdravnik brezplačno stanovanje. Za zdravljenje bolnikov pobira takse, fiksirane po §§ 10 in 31 organiškega pravilnika.

Za zdravljenje bolnikov izven okrožja, od 2 km od sedeža pripada zdravniku pristojbina 54 vin. za km (tour-retour) v ime potnih troškov po nevoznih potih, po voznih 40 vin. od km.

Zahteva se: vzposobljenje v celokupnem zdravništvu, avstrijsko državljanstvo in poznavanje hrvaškega jezika.

Zdravnik ima lahko domačo lekarino, ako mu to dovoli politična oblast.

Čim občinski zdravnik doseže definitivnost, ima pravico do pokojninske preskrbe za sebe, vdovo in sirote temeljem zakona od 12/VIII. 1907, št. 42, I. p. z.

Drugi pogoji so razvidni v organičnem pravilniku pri tem uradu.

Pravilno opremljene prošnje prejema podpisano do 30. novembra 1913. Nastop službe po dogovoru, a najkasneje 1. februarja 1914.

Glavarstvo občine Punat,

dne 20. septembra 1913.

Načelnik:

N. Orlić.

3041

Specialna modna trgovina za gospode in dečke.

Vedno
najnovejše
klobuke
cilindre
čepice
perilo
kravate

itd.

od preproste do najfinje izvršbe.

Književnost.

Slovar, laško - slovenski, za šolo, potovanje, branje in kupčijo. Sestavil dr. Josip Valjavec. Cena za vezan izvod 4 K 50 vin., za subskribente, t. j. za one naročnike, ki se oglašajo, še preden slovar izide, znaša cena samo 3 K 60 vin. za vezan izvod.

Ta slovar sta že dalj časa občutno pogrešali obe narodnosti; saj imamo Slovenci poleg Nemcev še največ stika z Italijani in posebno v naših južnih obmorskih pokrajinah je znanje laškega jezika za Slovence neobhodno potrebno. Ker živila obe narodnosti v trgovskem in obrtnem oziru v ozki zvezi med seboj, je bila želja po takem slovarju od dne do dne splošnejša in izrazitejša.

Dr. Valjavčev slovar je sad dolgotrda in bogati skočenj. Prreditelj je praktični učitelj laščine, ki natančno pozna italijanski in slovenski jezik, ter je v svojem temeljitem delu zadostno in pravilno upošteval potrebe in lastnosti obeh jezikov. Slovar obsega izredno bogati besedni zaklad in je tudi v podrobnostih obdelan tako skrbno, da bode vsestransko ustrezal. Nad vse dobro bo služil uradom, šolam in zaščnikom.

Kljub svoji obširnosti ima slovar, ki obsega več nego 40.000 besedi in premnogo najbolj rabnih fraz, kaj priročno obliko. Pri vseh besedah so zaznamovane tudi nepravilnosti, naglas, pri samostalnikih spol, itd. Slovar je tiskan namreč na tankem papirju in z izredno finimi, nalašč v ta namen naročenimi črkami. Da je slovar kakor jezikovno tako tudi tehnično na višku, dokazuje dejstvo, da se je tiskal z vsemi pripomočki moderne tehnike in je zahtevalo to delo nad eno leto časa.

Prepričani smo, da bodeta ta slovar z enakim veseljem pozdravila oba naroda in enako pridno poseglja po njem.

Slovar se dobi in naroča v
Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

SIR.

3009

Fini trapistovski sir izdeluje in pošilja po zmernih cenah **Franc Jesenovec**, mlekarina, Preserje pri Ljubljani.

PROSTOVOLJNA DRAŽBA

V torek, dne 7. oktobra t. l. ob 9. uri dopoldne bo v Križevniški ulici št. 2, II. nadst. **prostovoljna dražba.**

raznega pohištva in obleke, ter juridičnih in drugih knjig. 3039

Mož srednje starosti išče službo kot

pisarniški pomočnik vratarja

Sprejmem pa tudi službo pri kakšni tovarni ali kaj primerenega. Ponudbe naj se blagovoli poslati na upravnštvo "Slovenca" pod št. 2989.

Dva krojaška pomočnika

dobro izurjena, sprejme takoj za veliko delo **IVAN ZVEZDA**, kroj. mojster, Jesenice, Gorenjska.

UČENEC in UČENKA

se sprejmeta takoj pri Anton Butara, Novomesto, trgovina s špecerijo in železnino. 3017

Izurjena

prodajalka

mešane stroke želi premeniti službo. Naslov pove upravnštvo "Slovenca" pod št. 3007.

Kontoristinjo

Slovenko, katera ima lepo pisavo in zna pisati na stroju, sprejme **Vydrova tovarna hranil, Praga VIII.** - (NB. Želim prepis spričeval iz mešanske in trgovske šole. Meščana plača K 90). Oni, ki bode pa sprejeta, se povrne vožnja v Prago. 3056

PAZITE na tu označene prve in najboljše dvorne tovarne: **Bösendorfer, Hözl & Heitzman** (neprekosljivi pianini z Lexoffovo mehaniko) **Rudolf** (ne zamenjajte z Anton) **Stelzhammer** (najboljši klinski klavirji amer. sistema), **Bratje Stingl, Czapka, Laub & Gloss** (veliki 7 1/4 okt. konc. pianini). **Hörigel** (amer. harmoniji od 90 K naprej). Vzlic vsem pozikusom ne dobe od tu omenjenih najboljših tvornic nobenega klavirja zavisti bledi trgovci, ki se drzno slepiti javnost o **"dobrem blagu"** dasi niti jednega pomembnega fabrikata nimajo v zalogi, kar se blagovolite osebno prepričati. Kot glavni zastopnik gorenj. najboljših tvornic opozarjam, da imam **izključno jedino le jaz** vedno 20–30 teh fabrikatorov na izbiro. Svarjam pred nakupom event falzifikator in navidezna poselna. Prodajam po tovarniških cenah z znatnimi popusti in tudi na obroke od K 15— naprej brez zadatja in 10 letno postavno garancijo. — Ugleševanje in popravila strokovno solidno in ceno. Zamena naj- **Rifonz Breznik**, učitelj Glasb. Matice ugodnejša. (Zvezda nasproti nunske cerkve.) — Največja trgovina in izposojevalnica klavirjev, vsega glasbenega orodja strun, in muzikalij na jugu Avstrije. 907

Kdor ljubi dobro kavo

rabi kot pridatek „pravi zagrebški :Franck:“ z kavinim mlincem. — Kdor ga še ne uporablja, pogreša najboljše.

emp 45/25.642

Kuharica

išče službe pri kakem samostojnem gospodu ali v župnišču. Naslov: Marija Šabot, Reka-Fiume, Vila Erika, Steinacker. 3014

Razpisuje se služba organista in cerkvenika v Št. Jakobu ob Savi.

Dohodki 700 kron s prostim stanovanjem in zelenjadnim vrtom. Nastop po dogovoru čimpreje. 3000

Za mizarsko obrt sprejmem takoj

vajenca

poštenih staršev ter primerne starosti. **Jakob Kregar**, mizarski mojster, Vižmarje 2, p. Št. Vid nad Ljubljano. 3018

Anton Presker

krojač v Ljubljani, Sv. Petra cesta 14.

se priporoča sl. občinstvu za mnogobrojne poset zlasti pa preč. duhovščini v izdelovanju vsakvrstne **duhovniške oblike** (talarjev itd.), iz trpežnega in solidnega blaga, po nizkih cenah. 811 52

Sprejme se takoj

trgovski učenec

zdrav, krepak, zanesljiv in poštenih krščanskih staršev, s primerno šolsko izobrazbo in ki ima veselje do trgovine. Ponudbe naj se blagovolijo poslati na tvrdiko: **I. Kušlan**, trgovina z mešanim blagom, Kranj (Gorenjsko). 3037

TRGOVINA

V MENGŠU

s špecerijo, pivo-, vino- in žganjetičem ter trafiko se ugodno 2888

oddā v najem ozir. proda.

Vprašanja na J. Jenko, Mengš Štev. 35.

Najboljše ogrske salame,

fino, sočno šunko (gnjat), kranjske klobase, prekajeno meso, slanino s papriko, najboljši pristni emendolski sir ter sladko čajno surovo maslo priporoča tvrdka **J. BUZZOLINI**, Ljubljana, Stritarjeva ulica.

Vsakdanje pošiljatve od najmanjše do največje množine po najnižji ceni. 2578

Radioaktivno termalno kopališče

Toplice na Kranjskem. Sožja od 1. maja do 1. oktobra.

Postaja dolenske železnice Straža — Toplice. Akratov vrelec 38° C, ki daje nad 30.000 hl radioaktivne termalne vode na dan. Zdravljenje s pitjem in s kopanjem. Izredno uspešno proti putikli, revnji, neuralgiji (trganju), ženskim bolom in drugim. Velika kopališča, posebne in močvirne kopelji. Elektroterapija in masaže. Ravnateljstvo: Kopališki zdravnik dr. Konstantin Konvalinka. Zdravo podnebje. Gostogozdnata okolina. Bogato opremljene sobe. Izborne in cene restavracije. Prospekti in pojasnila daje brezplačno **kopališka uprava**. 976 66

Ostanke blaga

ki so se pri meni v velikih množinah, nabir, dajem, da se jih čimprej iznemš, glob, pod ceno!

Zahajevanje
vzorce ostankov
blaga za moške in ženske oblike poštnime prostro.

Od deželnega odbora kranjskega

v Ljubljani, dne 1. oktobra 1913.

vodstvu deželnih dobodelnih zavodov v Ljubljani.

Warnerja Rust Proof**STEZNICKI**

(Originalno amerikanski izdelek).

Se pere kakor vsako drugo perilo, ne da bi se od stranile vloge. Za vsak kos se jamči.

Edina zaloga v Ljubljani:

Josipina Podkrajšek,

Ljubljana, Čevljarska ulica št. 2.

Priporoča tudi veliko zalogo higieničnega perila, Jägrovega in Tetra ter vse druge moderne predmete najboljše kakovosti.

Naročila po pošti se izvršujejo točno.

Tržiške novice.

Slovenska zveza za Gorenjsko je zborovala minoli četrtek v Tržiču v društveni dvorani. Udeležba je bila izredno velika. Navzočih je bilo blizu petdeset zborovalcev. Navzoč je bil tudi c. kr. okrajni šolski nadzornik gospod Simon. Po otvoritvenem nagovoru gospoda predsednika Petriča je pozdravil najprvo tržiški gospod župnik in predsednik krajnega šolskega sveta zbrano krščansko učiteljstvo, za njim v imenu trga gospod župan Ahačič, za društvo Sv. Jožefa njega predsednik gospod Salberger. Nato je imel skopitočno predavanje gospod profesor Komatar »o stoletnici zopetnega združenja Kranjske z Avstrijo«. Zanimivo je opisoval gospod profesor boje, ki so se vršili tedaj med Avstriji in Francozi ravno v tržiški župniji na Ljublju tja doli proti Kranju. — Po predavanju je bil občni zbor »Slovenske zvezze« za Gorenjsko. Ostalo je pri starem odboru. Slednjič se je sklenilo prirediti prihodnje zborovanje v Radovljici dne 19. novembra.

Pevski cerkveni zbor iz Št. Vida nad Ljubljano, broječ 28 oseb, se je mudil v pondeljek pri nas. Pod vodstvom gospoda župnika Zabreta je zapel izborni zbor v gostilni Jeglič več ljubkih narodnih pesmic.

Društvene zadeve. Pretekli torek je začel s predavanji gospod župnik Potkar. Govoril je o razmerah na Balkanu po sklenjenem »miru«. — Predavanja se vrše vsak torek ob 8. uri zvečer. Dostop imajo poleg Marijinih družb tudi ostale krščanske organizacije. — V pondeljek zvečer je predavanje za ženske. — Moški zbor bo poučeval ob torkih po predavanju gosp. kaplan Golé, ženski zbor ob četrtekih g. kaplan Čadež. — Telovadni odsek predri dvema, k vojakom odhajajočima članoma poslovilni večer v nedeljo, dne 5. oktobra ob 8. uri zvečer v gostilni g. Ruecha. — Petnajstletnico obstoja praznuje dekliška Marijina družba z velezanimivim programom prihodnjo nedeljo.

Idrijske novice.

I Čudeži. Ob enem zadnjih samomorov se je menda rogal »Zarja«: Poglejte, celo klerikalni agitator je bil, pa se je le obesil! Res čudne reči se včasih gode. Tako je bilo z glavo zmagati, ko so pravili, da je hudi klerikalni agitator podaril svoje knjige socialdemokraški mladinski zvezzi. Pa še večja čudesna je bilo opazovati, ki se niso prav nič skladala z možakom katoliške stranke. Vse pa je postalo jasno, ko smo zyedeli, da je v obešenčev mrliski list zapisal zdravnik za vzrok samomura »zmedenost vsled alkohola«. Torej kljub temu, da je bil svoj čas marljiv klerikalec, se je obesil, seveda ne zavoljo klerikalizma, ampak alkoholizma. Tako zdela alkohol najboljšega moža. Zdaj naj pa »Zarja« še to pove, kar ji je dobro znano, v kateri prodajalni prodaja največ alkohola, pravega spirita, ki jemlje ljudem pamet, da delajo take alkoholne čudeže, kakor smo jih zgoraj navedli! V krščanskem gospodarskem društvu se ne proda niti kaplja žgane pijače.

i Povišane doklade. Naš občinski odbor je sklenil v seji dne 14. septembra zvišati doklade na 6%. Proti temu sklepku se je vložil rekurz in radi tega se »Slovenski Narod« silno jezi. Razume se, da je zopet Oswald vsega kriv. Mi bi našim občinskim očetom le priporomili, katera občina v zadnjem četrletju zvišuje doklade in katera višja oblast kaj takega potrdi. To je pač za davkoplăčevalce mučno in za dotočne uradnike tudi. Marsikateri je plačal meseca oktobra vse davke, da je vendor že enkrat prost. Sedaj naj mu pa v decembri hodi davčni sluga v hišo, češ, še toliko manjka na letošnjih davkih. In davčni uradniki so se dolgo borili, da so preračunali posameznemu vsoto, katera nanj pripada in sedaj naj še enkrat koncem leta dodatek preračunajo. Ako bi tudi uradniki rade volje to storili, nam ni pač noben slučaj znan, da bi višja oblast to potrdila. Ako je tedaj rekurz kaj takega spodbil ali vsaj spodbitti skušal, se je vsaj s tem pokazalo, da v Idriji se vendor še dobe tak, ki skušajo blamažo pokriti. Naši zastopniki, ki so se že opetovano izrazili, da će se proračun za reveža prekorači, ne bodo temu ugovarjali, ker vendor revež ne moremo na cedilu pustiti. In noben račun se koncem leta ne sklene, da bi bilo v vseh točkah do vinarja izbrljeno. Ako kaj ostane, se v novoletnem računu prenese med dohodke, ako zmanjka, se vpiše med izdatke. Samo pri nas menda tega ne vedo. — Čudno se tudi vidi, ako denarja manjka, pa

vendar še hočejo hišo za 6000 K kupiti, v kateri bi stanovala le ena mala družina, menda zato, da bi se stavbeni zdužni iz zadrege pomagalo. Nazadnje lahko še pridemo do tega, da bi občina tudi prevzela »Sokolski dom«, ki se nahaja v velikih denarnih zadregah. Vsaj tako tawnajo člani, da ne morejo več vzdrževati dragega poslopja. Reda in pravega gospodarstva se še pri nas niso priučili in ako jih kdo na to opomni, so pa zelo nejevoljni in hudi ter po časnikih obirajo nasprotnike. Razume se, da si s tem ne bodo zboljšali položaja.

SUKNA
= Prokop Skorkovský & sin =
HUMPOLEC (Češko).
Velika izbera. — Vzorec na zahteve franko.
Na želje damo napraviti moške oblike tukaj.

Kdo hoče uro zastonj!
Da vse seznamimo z našimi izbornimi urami, razdelimo 5000 ur zastonj. Pišite svoj naslov na dopisnici tovarni ur Jakob König, Wien, III., 2, Postamt 45, Fach Nr. 366.

Ovratnike za prečastito duhovščino
priporoča Josipina Podkrajšek
Ljubljana, Čevljarska ulica štev. 2
— Naročila po pošti se izvrše točno. —

Stolpne ure

izdeluje **RICHARD LIEBING**, zapriseženi večščik in cepliec c. kr. trgovskega sodišča dunajskega na **Dunaju XIII/10, Speisingerstrasse 66**, za cerkev, mestne hiše, graščine, vojašnice, šole, tovarne itd. v najnovejši najboljši konstrukciji in solidni izvršitvi. Gradim tudi električna samo-navigacija pri novih kakor tudi pri obstoječih stolpnih urah ter izvršujem vsakovrstna popravila stolpnih ur. Cerkvam in občinam dobavljam tudi na obroke. **Proračuni brezplačno. Pri vprašanjih se žele povsem enostavne skice in mere,** na željo si pa tudi te preskrbim sam. 2519

Zlate svetinje: Berlin, Pariz, Rim itd.
Najbolj. kosm. zobo-
distil sred-
stvo
Seydl
Izdelovatelj
O. Seydl
Ljubljana, Stritarjeva ulica 7

Proda se poceni**hiša**

z gospodarskimi poslopiji, posebej ali pa z gruntom vred na Catežu poleg Brežic. Hiša je nova, enonadstropna, obstoječa iz 6 sob s pritlikinami, priravnata za trgovino ali za obrt ali za letoviščarje in kopalne goste v Catežkih toplicah. Več pove Ana Spilek, lastnica na Catežu ob Savl št. 24. 2977

130 lastnih
prodajalen.

D mača najnovejša
konfekcijska trgovina

Maček & Komp.

Franca Jožefa cesta 3

se priporoča cenj. p. n. občinstvu v nakup

— narejenih oblek. —

Sprejemajo se naročila po meri,
ter se izvrše točno in solidno.

Založniki c. kr. priv. juž. železnice.
Solidna postrežba. — Najnižje cene.

Proda ali v najem se da
! pod ugodnimi pogoji !

MLN
s turbinsko žago
na štiri kline in cirkularjem

na lepem prostoru tik ceste.
Soteska 18 p. Moravčah. 2959

Namesto K 12-
le K 5-. 3-1

Elegantni moški ali ženski čevlji na zadrgo iz pravega usnja, podobni kakor kaže slika, izdelani po najnovejši fasoni, z dobro podkovanimi, močnimi podplati, v vsaki poljubni velikosti, zanjena trpežnost, vsak par le kron 5- proti povzetju, se dobre od tvrdke Schächter Leopold, Dunaj XVI/3, Lerchenfeldergürtel 5.

Nikak riziko. — Zamena ali denar nazaj.

Več voz 1387

konjskega gnoja

se odda. Vprašanja na Oroslav Dolenc, Ljubljana, Wolfova ul. 10

Naši

ČEVLJI

uživajo svetovni sloves

po izborni kakovosti kljub svoji nedosežno nizki ceni

Največje tovrsino podjetje v monarhiji.

Tovarniška zaloga čevljev znamke A. F. C. G. Jos. Hočvar

Prodajalna: Ljubljana, Stritarjeva ul. 9.

Ilustrovani ceniki franko in zastonj.

Zahtevajte zastonj pošiljatev vzorcev

cefirja, blaga za postelje, flanele, barhenta, inleta, grizeta, damast, gradla, belega blaga, brisač, žepnih robcev, kakor tudi platna in bombazine ter vsakovrstnega blaga, ki ga razpoljuje po čudovito nizkih cenah **tkalnic**.

Henrik Goldschmied, Bistra 118
pri Novem Mestu ob Metli, Češko.

40 metrov ostankov lepo sortiranih, flanele, barhenta, modrotiska, kaneva itd. prima kakovosti, 16 K. Ravno isti ostanki najlepše kakovosti 20 K. — Od ostankov se ne pošiljajo vzorce.

Prva slovenska Izdelovalna mostnina, živinskih in drugih tehnic za trgovino in obrt, stavbeno in umetno klijčavničarstvo

IVAN REBEK

CELJE, Poljska ulica 14

priporoča svoje tehnice. — Ceniki na razpolago brezplačno in franko. 2163

Lepo posestvo

in Škofičah ob Vrbskem jezeru, 23 oralov arondiranega sveta, in sicer 6 oralov njiv, 6 oralov sladkih travnikov, 9 oralov gozdov, na katerem je lesa v vrednosti 5000 K; 2 ora pašnika in lep sadni vrt. Poslopje novo zidano, obokan hlev, samo poslopje vredno 12000 K, lepa lega, pripravno tudi za letoviščarje, pol ure ob jezeru, 5 minut do cerkve, šole in do ceste, se zaradi bolehnosti z vso premično vred za 18500 K proda. Posestvo neobremenjeno, vendor lahko en del na posestvo ostane. Več pove posestnik Anselm Aichholzter, Škofiče, pošta Vrba-Koroško. 2890

Kranjska deželna podružnica v Ljubljani,
n. a. dež. življ. in rentne, nezg. in jamstv. zavarovalnice sprejema zavarovanja na doživetje in smrt, otroških dot, rentna in ljubljana, nezgoda in jamstvena zavarovanja. Zavod temelji na vzajemnosti. Absolutna varnost. Cene premije. Sposobni **ZASTOPNIKI** naj javijo svoj naslov. Prospekti zastonj in poštne prostote. 1780

Pozor! Pozor!
Drože — Presgerm.

Ujedno naznamjam vsemi pekovskim mojstrom in trgovcem, da sem povečal svojo znano tovarno za drože in isto s parnim strojem uredil, ter mi je zato mogoče postreči brez konkurence po najnižjih cenah in z najboljšim blagom.

Cene po dogovoru, večja naročila imajo še za celo leto popust. — Naročila od 4 kg pošiljam franko. Pričakuje cenjenih naročil, beležim z odličnim spoštovanjem. 3955

Maks Zaloker Prva ljublj. tovarna drož v lastni r. Krakovski nasip št. 20.

Sprejme se takoj

vajenec

za krojaško obrt. Naslov pove upraviščvo »Slovenca« pod štev. 2983. (Znamka za odgovor.)

SODE

dobro ovnjene, stare in nove, male in velike, ima na prodaj IVAN BUGGENIG, sodarski mojster, Ljubljana, Cesta na Rudolfovovo železnico št. 7. 2885 3

20.000 parov na teden
1200 delavcev in nastavlji.

faff**Šivalni stroj**

Kdor si želi kupiti v resnici dober naj kupi samo pravi Pfaffov stroj ki nosi na glavi in stojalu ime „PFAFF“ in je z desetletnim jamstvom.

Velika koles kakor: Waffenrad, Puch, so zaloge ljudsko kolo Kosmos in Illirija kakor tudi vsa posamezna dela in popravila po najnižji ceni pri tvrdki

Pozor.

Fr. Tschinkel, Kočevje 240.

Cenik brezplačno in poštnine prosto.

Pri demoliranju **deželne**, nekdanje **Pogačnikove hiše** v Salendrovi ulici (Breg)

je naprodaj vsakovrsten

staubben materijal

strešna in zidna opeka

stavben les

kamenje za nasipanje

(šuta) itd.

Povpraša se na licu mesta.

Specialiteta K 20.—

F. L. Popper čevlji

za gospode in gospe so nogam najbolj priležni, lični in najboljše kakovosti

Naprodaj samo pri

JULIJI ŠTOR, Ljubljana

Prešernova ulica štev. 5.

Goiserski čevlji za turiste, higijski čevlji za otroke.

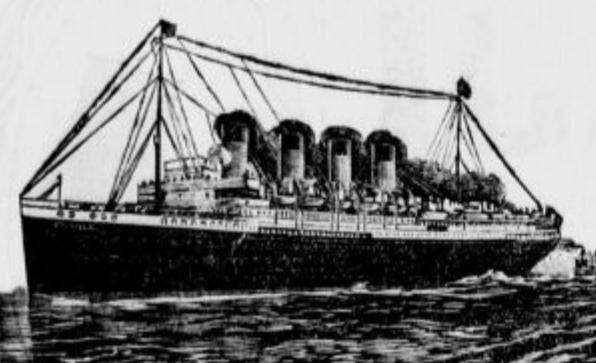
Cena: 12·50

2938 (52)

Cena: 16·50

Samo 5 dni z brzoparniki francoske družbe !!**Havre v New York**Veljavne vozne liste za vse razredé in vozne listke za potnike iz Amerike nazaj v domovino dobiš **edino** pri

1929

ED. ŠMARDA
oblastveno potrjena potovalna pisarna vLjubljani, Dunajska cesta 18
v hiši Kmetsko posojilnico nasproti gostilne pri "Figovcu".

Vozne listke iz Amerike v staro domovino po najnižji ceni. Izdaja vozne listke po vseh železnicah za prirejanje zabavnih in romarskih vlakov. Vsa pojasnila istotam brezplačno.

I. C. MAYER Zaloga vseh vrst sukna,
platna ter
manufakturnega blaga.**Manufakturna trgovina**
na debelo in drobno.
Ljubljana, Stritarjeva ul.

A. Hauptmann-a nasledniki
Ā. ZANKL sinovi
Ljubljana.

Tvornica kemičnih barv, lakov in firnežev

priporoča:

Oljnate
barveSuhe
barveEmajlne
barveFasadne
barve

Marijin trg št. 1.

priporoča:

vse vrste: firnežev,
čopičev, lakovMavec
(Gips)Olje za pode
in stroje

Karbolinej

Naslov zadostuje:

Ā. Zankl sinovi v Ljubljani.

Ceniki zastonj!

213

Ceniki zastonj!

Gospodinje!**Pozor!**

Ne kupujte presnega masla ali nadomestila zanje, dokler niste poizkusili slovite, splošno znane, svetovne znamke

BLAIMSCHEINA
,UNIKUM'
MARGARINE

,UNIKUM' ni rastlinska margarina.**,UNIKUM'** se izdeluje iz najčistejše goveje obistne tolšče z visoko pasterizirano smetano, ima torej največjo redilno vrednost in je resnično zdrav.**,UNIKUM'** ni umeten, nego najčistejši naravni izdelek.**,UNIKUM'** je 50 0/0 cenejši od navadnega presnega masla in za 50 0/0 zajamčeno mnogo izdatnejši nego to.**SAMO BLAIMSCHEINOV ,UNIKUM'** je resnično edino in pravo nadomestilo za presno maslo, ki daleč prekaša vse doslej hvalisano.Izdelovanje
BLAIMSCHEINA ,UNIKUM' je varovano s stalno državno kontrolo in je to razvidno na vsakem zavitku.**Cenjena gospodinja!**

Ne dajte se torej begati od drugih oglasov in rabite za nadomestilo presnega masla za

pečenje

praženje

kuhanje

maslen kruh

1771

BLAIMSCHEINA ,UNIKUM' MARGARINE

Dobiva se povsed.

Poizkušnje gratis in franko.

**Združene tvornice za margarino
in presno maslo, Dunaj XIV.**

